

औद्योगिक प्रवर्द्धन तथ्याङ्क

(घरेलु तथा साना उद्योग विभाग)

२०६५

नेपाल सरकार

उद्योग मन्त्रालय

घरेलु तथा साना उद्योग विभाग

त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं

फोन नं. ४२५९८४२, ४२५९८४६,

४२५९८७५

फ्याक्स नं. ४२५९७४७

E-mail: docsi@wlink.com.np

Website: <http://www.dcsi.gov.np>

P.O. Box : 10701

औद्योगिक प्रवर्द्धन तथ्याङ्क-२०६५

को

प्रकाशनमा संलग्न कार्यटोली:

श्री गोकुल प्रसाद धिताल	का.मु.महानिर्देशक	सल्लाहकार
श्री नरेन्द्रराज बराल	निर्देशक	संयोजक
श्री कृष्ण प्रसाद खरेल	निर्देशक	सदस्य
श्री ऋषिराम पंगेनी	शाखा अधिकृत	सदस्य
श्री दिनेश सागर भुसाल	शाखा अधिकृत	सदस्य सचिव

सहयोगी:

श्री परमेश्वर पन्त

श्री शिवराज रेग्मी

श्री रमेश सुवेदी

श्री प्रेमकुमार श्रेष्ठ

श्री बसन्त सापकोटा

प्राक्कथन

स्वदेशी, निजी एवं सार्वजनिक उद्यमलाई प्राथमिकता र प्रश्रय दिई राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई स्वतन्त्र, आत्मनिर्भर एवं उन्नतिशील गराउन औद्योगिकीकरणको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । औद्योगिकीकरणको माध्यमबाट मात्र व्यापार सन्तुलन कायम गर्न र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा उद्योग क्षेत्रको योगदान बढाउन सकिन्छ । अर्थतन्त्रको आधार स्तम्भको रूपमा रहेको यस क्षेत्रमा लघु, घरेलु तथा साना उद्योग क्षेत्रको भूमिका सर्वाधिक महत्वपूर्ण रहेको छ ।

राष्ट्रको आर्थिक विकासमा योगदान पुऱ्याउन कृषि क्षेत्रमा रहेको निर्भरतालाई कम गर्दै विद्यमान बेरोजगारी, अर्धबेरोजगारी तथा गरिबी कम गर्न घरेलु तथा साना उद्योग क्षेत्रको योगदान बढाउन जरुरी छ । स्थानीय स्रोत-साधनको उपयोग, परम्परागत सीप र कौशलताको जगेर्ना, नवीन प्रविधि र उद्यमशिलताको उपयोग गर्न, तुलनात्मक लाभ तथा प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता भएका क्षेत्रको पहिचानका आधारमा उच्च प्राथमिकता तथा प्राथमिकताका उद्योगमा लगानी बढाउन एवं “उद्यमशील बनौं, युवा बेरोजगारी घटाऔं” र “एक गाउँ एक उत्पादन” का नारालाई रोजगार प्रवर्द्धन अभियानको रूपमा संचालन गर्न हाम्रा कार्यक्रमहरु परिलक्षित गरिएका छन् ।

नेपाल विश्व व्यापार संगठनको सदस्य एवं मार्फत विश्वव्यापी शासनको संजालमा औपचारिक तवरले आबद्ध भईसकेको सन्दर्भमा एकातर्फ आयात प्रतिस्थापन गर्नसक्ने गरी औद्योगिक विकास गर्न आवश्यक छ भने अर्कोतर्फ हाम्रा औद्योगिक उत्पादनहरु विश्व बजारमा टिक्न सक्ने प्रतिस्पर्धी बनाउन अपरिहार्य छ । यस सन्दर्भमा विभागको प्रत्यक्ष संलग्नतामा संचालित “सीपविकास कार्यक्रम”, “व्यवसाय संबर्द्धन कार्यक्रम”, “बौद्धिक सम्पत्ति उपयोग क्षमता विकास कार्यक्रम” तथा औद्योगिक प्रवर्द्धन सम्बन्धि कार्यहरुले केही हदसम्म योगदान दिने अपेक्षा गर्न सकिन्छ ।

निजी तथा गैरसरकारी सरोकार राख्ने निकायहरूसंग सहकार्यको वातावरणबाट भरपुर लाभ लिई ग्रामिण भेगसम्म लघु, घरेलु तथा साना उद्योगहरुको स्थापना र विकास गरी वृहत औद्योगिकीकरणमा जोड दिनेतर्फ हाम्रा प्रयासहरु केन्द्रित गर्न सक्नुपर्दछ ।

यस औद्योगिक प्रवर्द्धन तथ्याङ्क पुस्तिकामा यस विभाग र अन्तर्गतका निकायबाट सम्पादित विविध कार्य एवं क्रियाकलापहरुको संक्षिप्त विश्लेषण प्रस्तुत गरिएको छ । यस प्रकाशनले सम्बद्ध सबै पक्षलाई घरेलु तथा साना उद्योग सम्बन्धी तथ्याङ्क एवं सामान्य जानकारी उपलब्ध गराउन सक्ने अपेक्षा गरेको छ । पुस्तिकालाई यस रूपमा तयार गर्दा त्रुटि नहोस् भनी यथासक्य प्रयास गरिएको छ । सुधारका लागि समस्त पाठकवृन्दको सुझाव र प्रतिक्रिया सदा स्वागतयोग्य छ ।

अन्तमा यो पुस्तिका यस रूपमा तयार गर्ने कार्यमा संलग्न विभागका सबै कर्मचारीहरुलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

गोकुल प्रसाद धिताल
(का.मु.महानिर्देशक)

विषयसूची

क्र.सं.

विषय

पृष्ठ संख्या

१) परिचय	१
२) घरेलु तथा साना उद्योग विभागबाट सम्पादन गरिने उद्योग प्रशासन सम्बन्धी कार्यहरु	३
क) अनुमति (इजाजत)	
ख) वातावरण प्रदुषण नियन्त्रण/व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था	
ग) उद्योग दर्ता तथा नवीकरण	
घ) उद्योग दर्ता सम्बन्धी तथ्याङ्क	
ङ) सुविधा तथा सहूलियत	
च) घरेलु तथा साना उद्योग विभागबाट सञ्चालित औद्योगिक प्रवर्द्धन कार्यक्रम	
३) घरेलु तथा साना उद्योग विभाग र समिति अन्तर्गतका कार्यलयहरुबाट सञ्चालित सीपमूलक तालिम र औद्योगिक जनशक्ति विकासको स्थिति	२८
४) कर्जा प्रवाह कार्यक्रम	३८
५) लघु, घरेलु तथा साना उद्योग विकास कोष, २०६२	४३
६) घरेलु तथा साना उद्योग विभागद्वारा विगत वर्षहरुमा गराइएका अध्ययन अनुसन्धान कार्यहरु	४६
क) औद्योगिक सम्भाव्यता अध्ययन	
ख) घरेलु तथा साना उद्योगको सञ्चालन स्थिति अध्ययन	
ग) सीपमूलक तालिमको बजार माग अध्ययन	
घ) सीपमूलक तालिमको प्रभावकारिता अध्ययन	
७) व्यवसाय सम्बर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन	४८
८) घरेलु तथा साना उद्योग प्रशिक्षण केन्द्र	५०
क) तयारी पोशाक प्रवर्द्धन कार्यक्रम	
ख) हाते कागज प्रवर्द्धन कार्यक्रम	
ग) सेरामिक प्रवर्द्धन कार्यक्रम	
घ) छालाबस्तु प्रवर्द्धन कार्यक्रम	
९) बन्दी प्रशिक्षण कार्यक्रम	५४
१०) हस्तकला प्रवर्द्धन इकाई	५६

तालिकासूची

तालिका नं.

विषय

पृष्ठ संख्या

१)	साना उद्योगको लागि इजाजत प्रदान गरिएको विवरण	४
२)	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रस्ताव (IEE) स्वीकृत गरिएको उद्योगहरूको जिल्लागत विवरण	६
३)	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रस्ताव (IEE) स्वीकृत गरिएको उद्योगहरूको विषयगत विवरण	७
४)	घरेलु तथा साना उद्योगको दर्ता सम्बन्धी विवरण (वर्गीकरणको आधारमा)	१२
५)	शुरु देखि आ.व. २०६४/६५ सम्म दर्ता कायम रहेका घरेलु तथा साना उद्योगहरूको संख्या (वर्गीकरणको आधारमा)	१३
६)	शुरुदेखि आ.व. ०६४/६५ सम्म दर्ता कायम रहेका घरेलु तथा साना उद्योगहरूको विवरण (कानूनी स्वरूपको आधारमा)	१६
७)	क्षेत्रीय आधारमा घरेलु तथा साना उद्योगहरूको दर्ता विवरण	१९
८)	घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गत दर्ता भएका घरेलु र साना उद्योग सम्बन्धी जिल्लागत विवरण	२१
९)	आ.व. २०६४/६५ मा दर्ता भएका घरेलु तथा साना उद्योग सम्बन्धी जिल्लागत विवरण (वर्गीकरणको आधारमा)	२४
१०)	आ.व. २०६४/६५ मा दर्ता भएका घरेलु तथा साना उद्योगका उच्चमी र प्रस्तावित रोजगारी सम्बन्धी संख्यात्मक विवरण	२६
११)	घरेलु तथा साना उद्योगको फर्म वर्गीकरण अनुसार दर्ता	३०
१२)	घरेलु तथा साना उद्योगहरूलाई प्रदान भएको आयकर सुविधा	३१
१३)	घरेलु तथा साना उद्योगहरूलाई प्रदान गरिएको सुविधा सहूलियत सम्बन्धी विवरण	३२
१४)	घरेलु तथा साना उद्योग विभागको आ.व. २०६४/६५ को वार्षिक कार्यक्रमको लक्ष्य तथा प्रगति विवरण (२७ जिल्ला)	३३
१५)	घरेलु तथा साना उद्योग विभाग र घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गतका जिल्लास्थित कार्यालयहरूबाट प्रदान गरिएको प्रशिक्षणमा सहभागी प्रशिक्षार्थीहरूको विवरण	३५
१६)	घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट आ.व. २०६४/६५ मा संचालित तालिममा सहभागी समूह/बर्गको संख्या	३८
१७)	घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गत आ.व. २०६४/६५ मा संचालित तालिममा सहभागी समूह / ङ्ङ्घर्गको संख्या	३९

१८)	घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट आ.ब. २०६४।६५ मा संचालित तालिमका प्रकार र सहभागी महिला पुरुषहरुको संख्यात्मक विवरण	४१
१९)	घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट सञ्चालित सीपमूलक तालिमको विषयगत विवरण	४२
२०)	घरेलु तथा साना उद्योग विभाग र घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गतका कार्यालय/आयोजनाबाट तालिम प्राप्त व्यक्तिहरुको संख्या	४५
२१)	सिपमूलक तालिम प्राप्त व्यक्तिहरुलाई आर्थिक वर्ष २०६४।६५ सम्मको कर्जा प्रवाह विवरण	४८
२२)	सीपमूलक तालिमको प्रभावकारिता अध्ययन र रोजगारी स्थिति	५६
२३)	घरेलु तथा साना उद्योग प्रशिक्षण केन्द्रको आ.ब. २०६४।६५ को वार्षिक लक्ष्य तथा प्रगति विवरण	६१
२४)	कारागार कारखानाहरुद्वारा बन्दी प्रशिक्षण कार्यक्रम	६५
२५)	केन्द्रीय कारागार कारखानाको बन्दी तालिम तथा उत्पादन विवरण	६६
२६)	हस्तकला प्रवर्द्धन इकाईको प्रगति विवरण	६७

परिचय

घरेलु तथा साना उद्योग र लघु उद्यमको माध्यमबाट ग्रामीण क्षेत्रमा स्वरोजगारी तथा रोजगारीका अवसरहरु सृजना गरी ग्रामीण नागरिकको आय र क्रय शक्ति वृद्धि गर्दै गरिबी घटाउनमा मद्दत गर्ने अभियानमा घरेलु तथा साना उद्योग विभाग कार्यरत छ। औद्योगिक नीति, तीन वर्षीय अन्तरिम योजना तथा नेपाल सरकारको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम अनुरूप उपलब्ध स्रोत साधनको समुचित परिचालनद्वारा रोजगारीका अवसरमा वृद्धि गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा उद्योग क्षेत्रको योगदान बढाउने कार्यमा घरेलु तथा साना उद्योग क्षेत्रको महत्वलाई कम आंकलन गर्न मिल्दैन।

घरेलु तथा साना उद्योगहरुको प्रशासनिक, प्रवर्द्धनात्मक कार्य तथा सीपमूलक प्रशिक्षण संचालन गरी जनशक्ति विकास गर्न केन्द्रीय स्तरमा घरेलु तथा साना उद्योग विभागको स्थापना गरिएको हो। विभागको उक्त कार्यलाई सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति समेत स्थापना गरिएको छ।

औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०४९ ले घरेलु तथा साना उद्योग प्रशासन सम्बन्धी कार्यको जिम्मेवारी घरेलु तथा साना उद्योग विभागलाई दिएको छ। विभागको उक्त कार्य सम्पादन गर्नको लागि हाल विभाग अन्तर्गत २७ जिल्लामा घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरु रहेका छन् भने बाँकी ४८ जिल्लामा घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गतका मुख्य शाखा र शाखा कार्यालयहरु रहेका छन्। घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गत रहेका कार्यालयहरुले पनि घरेलु तथा साना उद्योग प्रशासन सम्बन्धी कार्यहरु घरेलु तथा साना उद्योग विभागको अख्तियारी एवं निर्देशनमा रही सम्पादन गर्दछन्।

(क) घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गत रहेका जिल्लास्तरीय कार्यालयहरु :-

प्रमुख उद्योग अधिकृत (रा. प. द्वितीय श्रेणी) कार्यालय प्रमुख भएका कार्यालयहरु :-

मोरङ, सुनसरी, बारा, पर्सा, चितवन, काठमाडौं, ललितपुर, कास्की, रुपन्देही र बाँके।

उद्योग अधिकृत (रा. प. तृतीय श्रेणी) कार्यालय प्रमुख भएका कार्यालयहरु :-

भापा, सप्तरी, सिराहा, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही, रौतहट, मकवानपुर, भक्तपुर, काभ्रेपलाञ्चोक, पाल्पा, नवलपरासी, कपिलवस्तु, दाङ्ग, बर्दिया, कैलाली र कञ्चनपुर।

(ख) घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गत विभिन्न विषयमा सीप विकास तालिम प्रदान गर्नको लागि घरेलु तथा साना उद्योग प्रशिक्षण केन्द्र रहेको छ। सो केन्द्र अन्तर्गत निम्नानुसारको कार्यक्रमहरु सञ्चालित छन् :-

- तयारी पोशाक सिलाई प्रशिक्षण कार्यक्रम
- छालावस्तु प्रवर्द्धन कार्यक्रम
- हातेकागज प्रवर्द्धन कार्यक्रम
- सेरामिक प्रवर्द्धन कार्यक्रम

(ग) घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गत रहेका मुख्य शाखा र शाखा कार्यालयहरु :-

मुख्य शाखा कार्यालयहरु

शाखा कार्यालयहरु

१. इलाम

- ताप्लेजुङ्ग, पाँचथर

२. धनकुटा

- तेह्रथुम, संखुवासभा, भोजपुर

३. उदयपुर	- सोलुखुम्बु, खोटाङ्ग, ओखलढुङ्गा
४. दोलखा	- रामेछाप, सिन्धुली, सिन्धुपाल्चोक
५. नुवाकोट	- रसुवा, धादिङ्ग
६. तनहुँ	- मनाङ्ग, गोरखा, लमजुङ्ग, स्याङ्जा
७. बागलुङ्ग	- पर्वत, म्याग्दी, मुस्ताङ्ग, गुल्मी, अर्घाखांची
८. प्यूठान	- रुकुम, रोल्पा, सल्यान
९. जुम्ला	- मुगु, हुम्ला, डोल्पा
१०. सुर्खेत	- दैलेख, जाजरकोट, कालिकोट
११. डोटी	- बझाङ्ग, बाजुरा, अछाम
१२. वैतडी	- दार्चुला, डडेलधुरा

“उद्यमशील बनौं, युवा बेरोजगारी घटाऔं”

“स्वदेशमा उत्पादित वस्तु र सेवाको गर्वका साथ प्रयोग तथा उपयोग गरौं”

**“उद्यमी बनौं, उत्पादन बढाऔं,
बेरोजगारी घटाऔं, समुन्नत नयाँ नेपाल
निर्माणमा सहभागि बनौं”**

घरेलु तथा साना उद्योग विभागबाट सम्पादन गरिने

उद्योग प्रशासन सम्बन्धी कार्यहरु

उद्योग प्रशासन अन्तर्गत मुख्यरूपमा तीन प्रकारका कार्यहरु पर्दछन् । सुरक्षा, जनस्वास्थ्य तथा वातावरणमा प्रतिकूल असर पार्ने किसिमका उद्योगहरुको स्थापना, विस्तार एवं विविधीकरणको लागि अनुमति दिने, घरेलु तथा साना उद्योगहरुको दर्ता गर्ने र ऐनद्वारा उद्योगहरुलाई प्रत्याभुत गरिएका विभिन्न प्रकारका सुविधा उपलब्ध गराउने कार्यहरु उद्योग प्रशासन सम्बन्धी कार्य अन्तर्गत पर्दछन् ।

क) अनुमति (इजाजत) :-

औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०४९ को दफा ९ अनुसार सुरक्षा, जनस्वास्थ्य तथा वातावरणमा प्रतिकूल असर पार्ने किसिमका सोही ऐनको अनुसूची २ मा उल्लेखित निम्न उद्योगहरु स्थापना गर्न अनुमति लिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ ।

- (१) हातहतियार, गोली गट्टा, बारुद लगायतका विस्फोटक पदार्थ उत्पादन गर्ने, सुरक्षात्मक छपाई(सेक्युरिटी प्रिन्टिङ्ग), मुद्रा तथा सिक्का उद्योग,
- (२) चुरोट, बिडी, सिगार, खाने सुर्ती, खैनी र सुर्ती मुख्य कच्चापदार्थ हुने यस्तै प्रकारका वस्तु उत्पादन गर्ने उद्योग, मदिरा वा वियर उत्पादन गर्ने उद्योग,
- (३) अनुसूची १ को द्रष्टव्य २ अनुसार मेसिनबाट ऊनी धागो कात्ने तथा मेसिनबाट ऊनी गलैचा उत्पादन गर्ने उद्योग ।
उपर्युक्त उद्योग बाहेक अन्य उद्योगहरुको स्थापना, विस्तार एवं विविधीकरण गर्नको लागि अनुमति लिनु नपर्ने व्यवस्था ऐनमा गरिएको छ ।

यसरी अनुमति लिनुपर्ने उद्योगहरुको लागि निम्न अनुसार प्रक्रिया पुऱ्याई दरखास्त दिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ ।

- (१) अनुमति लिनुपर्ने उद्योग स्थापना गर्न चाहनेले निम्न कागजात संलग्न गरि विभाग अन्तर्गतको सम्बन्धित कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्छ ।
 - (क) नागरिकताको फोटोकपी (प्रतिलिपि),
 - (ख) उद्योगको कानुनी हैसियत स्पष्ट हुने कागजात (जस्तै प्रा.लि.भए प्रबन्धपत्र, नियमावली र कम्पनी दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि, साभेदारी भए कबुलियतनामा),
 - (ग) अनुमति फाराम (क फाराम),
 - (घ) स्कीम,
 - (ङ) वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४ अनुसार प्रारम्भिक वातावरणिय परिक्षण प्रस्ताव (**Initial Environmental Examination**) गर्नुपर्ने उद्योगले **IEE** प्रयोजनको लागि राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा जग्गाको कि.नं., क्षेत्रफल तथा राय सुझाव दिने स्थान समेत खुलाई १५ दिने सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गर्नुपर्नेछ । उक्त सूचना सम्बन्धित गा.वि.स./न.पा.मा टाँस गरी सोको मुचुल्का र सूचनामा उल्लेखित प्रस्ताव सम्बन्धमा राय सुझाव परे, नपरेको भन्ने गा.वि.स./ना.पा.को सिफारिस सहितको पत्र,
 - (च) सर्जमिन मुचुल्का,
 - (छ) वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४ को अनुसूची ३ बमोजिम कार्यसूची र ५ बमोजिम **IEE** प्रतिवेदन,
 - (ज) मदिरा उद्योगको हकमा मदिरा निर्षेधित क्षेत्र होइन भन्ने सम्बन्धित जि.वि.स. को पत्र,
 - (झ) आवश्यक अन्य कागजात ।
- (२) उपर्युक्त अनुसार कागजातसहित निवेदन प्राप्त भएपछि सम्बन्धित कार्यालयको अधिकार क्षेत्रभित्र भए कार्यालयबाटै (जस्तै १० लाख रुपैया भन्दा कम स्थिर पूँजी रहेका सुर्तीजन्य उद्योग स्थापनाको अनुमति औ.प्र.बोर्डको ११८औं बैठकको निर्णयानुसार सम्बन्धित कार्यालयबाटै दिन सकिने), त्यस्तै १० लाख रुपैया भन्दा बढी स्थिर पूँजी लगानी हुने सुर्तीजन्य उद्योगको हकमा **IEE** स्वीकृतिको लागि विभागमा पठाई स्वीकृत भएपछि प्रत्यायोजित पूँजीको सीमा भित्र रही कार्यालयबाटै अनुमति दिन सकिने व्यवस्था रहेको छ । अन्य उद्योगको हकमा सिफारिस सहित विभागमा फाइल पठाई विभागको अधिकार क्षेत्र भित्र भएमा जस्तै मदिरा, वियर उद्योगको **IEE** स्वीकृत गराई विभागबाटै अनुमति दिइने र अन्यको हकमा औ.प्र.बोर्डमा प्रस्ताव पठाइने र स्वीकृत भएमा औ.प्र.बोर्डको निर्णयानुसार दरखास्त परेको

मितिले ३० दिनभित्र अनुमति दिने व्यवस्था कानुनी रूपमा नै स्पष्ट पारिएको छ । यसरी अनुमति पाइसकेपछि प्रत्यायोजित अधिकार अनुसार कार्यालयबाट उद्योग दर्ता गराई स्थापना गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ ।

द्रष्टव्य :- हाल मधिराजन्य उद्योग र मेसिनबाट धागो काल्ने उद्योग नेपाल सरकारको निर्णयानुसार अनुमति रोक्का गरिएको छ ।

विभाग र अन्तर्गतका जिल्लास्तरीय कार्यालय एवं घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गतका जिल्ला स्तरीय कार्यालयहरूबाट आर्थिक वर्ष २०५०/५१ देखि आर्थिक वर्ष २०६४/६५ सम्म साना उद्योगको लागि दिइएको अनुमति विवरण तालिका नं.१ मा देखाइएको छ ।

तालिका नं. १

साना उद्योगको लागि इजाजत प्रदान गरिएको विवरण

क्र.सं.	आर्थिक वर्ष	इजाजत प्रदान गरिएको संख्या
१	२०५०/५१	२४४
२	२०५१/५२	२८६
३	२०५२/५३	२२१
४	२०५३/५४	२३४
५	२०५४/५५	१९
६	२०५५/५६	५
७	२०५६/५७	४१
८	२०५७/५८	४
९	२०५८/५९	५६
१०	२०५९/६०	५२
११	२०६०/६१	४२
१२	२०६१/६२	६१
१३	२०६२/६३	४१
१४	२०६३/६४	५०
१५	२०६४/६५	२४
	जम्मा	१३८०

माथिको तालिकामा घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट आ. व. २०५०/५१ देखि आ. व. २०६४/६५ सम्म साना उद्योगहरूको लागि इजाजत प्रदान गरिएको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । सो अवधिमा जम्मा १३८० वटा उद्योगहरूलाई इजाजत प्रदान गरिएकोमा आ. व. २०५१/५२ मा सबैभन्दा बढी २८६ वटा र आ. व. २०५७/५८ मा सबैभन्दा कम ४ वटा उद्योगहरूलाई इजाजत प्रदान गरिएको छ ।

ख) वातावरण प्रदूषण नियन्त्रण/व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था :-

वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४ को अनुसूची १ र २ मा उल्लेख भए अनुसार वातावरण प्रदूषण गर्ने उद्योगहरू सोही नियमावलीको नियम ५, ७, १० बमोजिम प्रस्तावकले पेश गरेका प्रस्तावहरू स्वीकृत गर्ने विभागमा एउटा समिति रहेको छ । घरेलु तथा साना उद्योग विभागमा **IEE** स्वीकृत गर्ने समिति निम्नानुसार गठन गरिएको छ :-

१. महानिर्देशक,घरेलु तथा साना उद्योग विभाग - अध्यक्ष
२. निर्देशक, रा.प.द्वि.प्रा.(वातावरण हेर्ने), उद्योग विभाग - सदस्य
३. निर्देशक, रा.प.द्वि.प्रा.(वातावरण हेर्ने), घरेलु तथा साना उद्योग विभाग - सदस्य

४. निर्देशक, रा.प.द्वि.प्र.(दर्ता र ईजाजत हेर्ने), घरेलु तथा साना उद्योग विभाग - सदस्य
५. प्रतिनिधि, घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति - सदस्य
६. शाखा अधिकृत (दर्ता र ईजाजत शाखा) घरेलु तथा साना उद्योग विभाग - सदस्य

सो समिति गठन भए पश्चात् २०५६ साल बैशाखदेखि २०६५ साल आषाढ मसान्तसम्म वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन स्वीकृत गरी उद्योग दर्ताको लागि सिफारिस भएका उद्योगहरूको आ.व. २०६०/६१ देखि हालसम्मको जिल्लागत तथा विषयगत विवरण तालिका नं. २ र ३ मा देखाईएको छ । यो समितिको बैठक सामान्यतया हप्तामा एक दिन सो हप्ताभरिमा पेश भएका प्रस्ताव उपर छलफल र निर्णय गर्नका लागि बस्दछ । उद्योग दर्ता प्रक्रिया सरलीकृत गराई जनतालाई सुशासनको अनुभूति हुन सकोस् भन्ने विभागको अभिप्राय अनुसार **IEE** स्वीकृत गर्न प्राप्त यस विभागको अख्तियारीमध्ये ईटा, रोडा ढुङ्गा र प्लाष्टिक उद्योगहरूको **IEE** स्वीकृत जिल्लाबाटै गर्नका लागि मिति २०५८।१।२९ देखि उक्त तीनवटा उद्योगको **IEE** स्वीकृत गर्ने अधिकार यस विभाग अन्तर्गतका २७ जिल्लाका घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयका प्रमुखहरूलाई प्रत्यायोजन गरिएको छ । हाल उपर्युक्त अनुसारका उद्योगको **IEE** स्वीकृत जिल्लाबाटै हुँदै आइरहेको छ तर जिल्लास्थित कार्यालयहरूमा प्राविधिक जनशक्तिको अभावले गर्दा नयां प्राविधिको ईटा उद्योगको . स्वीकृतको कार्य नेपाल सरकारको निर्णयानुसार विभागबाटै गरिदै आएको छ । जिल्लास्थित **IEE** समिति निम्नानुसार गठन गरिएको छ :-

१. कार्यालय प्रमुख, घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय/समितिको कार्यालय - संयोजक
२. अधिकृत प्रतिनिधि, जिल्ला प्रशासन कार्यालय - सदस्य
३. प्रतिनिधि, जिल्ला स्थित घरेलु तथा साना उद्योग महासंघ - सदस्य
(सो नभएमा उद्योग वाणिज्य संघको प्रतिनिधि)
४. जिल्लास्थित प्राविधिक अधिकृत, - सदस्य
(संयोजकले तोक्ने,भएसम्म सम्बन्धित विषयको विशेषज्ञ)
५. कार्यालय प्रमुखले तोकेको कर्मचारी - सदस्य सचिव

आर्थिक वर्ष २०६०।६१ देखि २०६४।६५ सम्म विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट प्रारम्भिक वातावरण सम्बन्धी प्रस्ताव (**IEE**) स्वीकृत भएका उद्योगहरूको जिल्लागत तथा विषयगत विवरण तल तालिकाहरूमा देखाइएको छ ।

तालिका नं. २

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रस्ताव (IEE) स्वीकृत गरिएको
उद्योगहरूको जिल्लागत विवरण

क्र.सं.	जिल्ला	आ.व. २०६०/६१	आ. व. २०६१/६२	आ.व. २०६२/६३	आ.व. २०६३/६४	आ.व. २०६४/६५	जम्मा
१	भापा	४	६	७	९	६	३२
२	मोरङ	१०	२०	१६	१९	११	७६
३	सुनसरी	८	१६	११	७	४	४६
४	सिराहा	२	१३	१४	५	६	४०
५	सप्तरी	९	३	१	२	४	१९
६	महोत्तरी	६	५	४	२	१	१८
७	धनुषा	२	५	९	१२	१०	३८
८	सर्लाही	-	-	३	९	२	१४
९	चितवन	२	६	९	८	५	३०
१०	मकवानपुर	६	६	१	८	१३	३४
११	बारा	१९	१३	५	९	६	५२
१२	पर्सा	१९	१०	१२	१३	६	६०
१३	काठमाडौं	४६	३४	२०	४२	११	१५३
१४	ललितपुर	६	७	८	१५	९	४५
१५	भक्तपुर	३	१	४	३	०	११
१६	काभ्रे	२	६	२	४	४	१८
१७	कास्की	३	३	८	८	३	२५
१८	पाल्पा	-	-	१	२	०	३
१९	नवलपरासी	३	-	४	११	१२	३०
२०	रुपन्देही	११	२७	१६	२०	२१	९५
२१	कपिलवस्तु	-	४	७	७	३	२१
२२	दाङ्ग	२	१	४	३	३	१३
२३	बाँके	४	६	६	६	८	३०
२४	बर्दिया	२	-	०	०	०	२
२५	कैलाली	-	२	१	७	३	१३
२६	कञ्चनपुर	-	-	१	२	७	१०
२७	रौतहट	२	४	५	२	२	१५
२८	धनकुटा	-	-	-	०	२	२
२९	सिन्धुपाल्चोक	-	-	१	०	०	१
३०	धादिङ्ग	२	१	-	२	०	५
३१	लमजुङ्ग	-	-	-	१	०	१
३२	तनहुँ	१	-	-	०	०	१
३३	पर्वत	-	-	२	१	०	३
३४	सुर्खेत	१	२	१	०	०	४
३५	नुवाकोट	-	-	१	२	२	५
३६	उदयपुर	१	-	-	०	१	२
३७	वाग्लुङ्ग	१	१	-	०	०	२
३८	गोरखा	१	१	-	०	०	२
	जम्मा	१७६	२०३	१८४	२४१	१६५	९६९

माथिको तालिकामा घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट आ.व. २०६०/६१ देखि २०६४/६५ सम्म प्रारम्भिक वातावरणीय प्रस्ताव (IEE) स्वीकृत भएका घरेलु तथा साना उद्योगहरूको जिल्लागत विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । सो अवधिमा जम्मा ९६९ वटा घरेलु तथा साना उद्योगहरूको प्रारम्भिक वातावरणीय प्रस्ताव (IEE) स्वीकृत गरिएकोमा काठमाण्डौंमा सबैभन्दा बढी १५३ वटा उद्योगहरूको प्रारम्भिक वातावरणीय प्रस्ताव (IEE) स्वीकृत गरिएको छ । आ.व. २०६३/६४ मा सबैभन्दा बढी २४१ वटा र आ.व. २०६४/६५ मा सबैभन्दा कम १६५ वटा उद्योगहरूको प्रारम्भिक वातावरणीय प्रस्ताव (IEE) स्वीकृत गरिएको छ ।

विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट IEE स्वीकृत गरिएका उद्योगहरूको विषयगत विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ३

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रस्ताव (IEE) स्वीकृत गरिएका उद्योगहरूको विषयगत विवरण

क्र. सं.	विषय	आ.व.					जम्मा
		२०६०/६१	२०६१/६२	२०६२/६३	२०६३/६४	२०६४/६५	
१	प्लाष्टिक, ईटा, क्रसर*	१०६	८८	८८	११६	१२६	५२४
२	कलर ल्याब फोटो धुलाई	१	४	२	२		९
३	डाइङ्ग (रंगाई)	-	२	१	१६	२	२१
४	कोल्ड स्टोरेज (सित भण्डार)	३	३		५	१	१२
५	कुखुरा पालन र दाना	६	१		४		११
६	जिंक अक्साइड, लिड अक्साइड, क्लोराइड	१	१		-		२
७	मासु प्रशोधन	१	-	१	-		२
८	कन्फेक्सनरी	-	-	-	-		०
९	सोडियम सिलिकेट, एसिड	-	-	-	-		०
१०	चप्पल	-	-	-	-		०
११	एल.पी.जी. (ग्यास)	१	१	१	१	१	५
१२	कृषि मल	-	-	-	१		१
१३	सलाई	-	-	१	-		१
१४	डेरी	८	१३	१७	१३	१	५२
१५	साबुन, फिनेल आदि	३	६	१	२		१२
१६	कृषि औजार	-	-	-	-		०
१७	ब्याट्री प्लेट समेत, ब्याट्री सेपरेटर	-	-	३	२		५
१८	रंग रोगन	९	७	३	५	२	२६
१९	पेपर रिसाइक्लिन	-	-	-	-		०
२०	मस्क्वीटो नेट	-	२	-	-		२
२१	डाइसेल ब्याट्री	-	-	-	-		०
२२	फोटोकपी फ्याक्स मेसिन समेत	-	-	-	-		०
२३	मदिरा	-	-	-	१	१	२
२४	वर्कशप	५	२३	१६	१३		५७
२५	पेपर	३	६	२	-		११
२६	केमिकल	-	६	४	६	२	१८
२७	छाला सम्बन्धी	१	-	-	-	२	३
२८	डिस्पोजेबल	-	-	-	-		०
२९	कार्वन	-	-	-	-		०
३०	पशु औषधि	-	-	-	-		०
३१	रबर	-	२	-	१		३
३२	फुड	६	५	९	१२	१	३३
३३	मैनवती	-	-	-	-		०
३४	कृषि उत्पादन	-	-	-	-	२	२
३५	थिनर	-	-	-	-		०
३६	पाइप	-	-	-	-		०
३७	सुर्ती	-	-	-	-		०
३८	प्लाइउड	-	४	२	-	१	७
३९	मेटल सम्बन्धी	७	२	६	७		२२

४०	बोन	-	-	-	-		०
४१	सिमेन्ट	-	१	-	-		१
४२	टर्पेन्टाइन	१	२	२	२		७
४३	खाँडसारी तथा चिनी	१	२	-	२		५
४४	फोम	-	१	२	-		३
४५	आयुर्वेद	५	८	५	-	१	१९
४६	एलोपेथिक	-	-	-	-	२	२
४७	समिल	१	१	-	-		२
४८	कस्मेटिक	-	-	-	-		०
४९	ग्यालभनाइज	-	-	-	-		०
५०	आयल	१	३	-	३	२	९
५१	फाइबर	-	-	-	-		०
५२	पोलिमर	-	१	-	-		१
५३	बेट ब्रिकेट	-	-	-	-		०
५४	बलपेन	-	-	-	-		०
५५	पी.भी.सी. केबुल	-	४	-	-		४
५६	कत्या	१	-	-	३	१	५
५७	गिज मोबिल	-	-	-	-		०
५८	पानी तान्ने पम्प	-	१	-	-		१
५९	इलेक्ट्रोनिक	१	-	१	-		२
६०	टेक्सटायल	१	-	-	-		१
६१	इन्जिनियरिङ	१	-	-	-		१
६२	राफ्टिङ	१	-	-	-		१
६३	टायर रिसेलिङ	१	-	-	-		१
६४	पर्यटन	१	१	-	-		२
६५	रड तथा वायर	१	५	३	-		९
६६	गर गहना	१	१	१	-		३
६७	मिनरल वाटर		१	१	-		२
६८	कोइला चिप्स			१	-		१
६९	विजुली			१	-		१
७०	इलेक्ट्रीक भेइकल			१	-		१
७१	सिरिन्ज			१	-		१
७२	इन्जिन आयल			१	-		१
७३	प्याकेजिङ्ग			४	४	२	१०
७४	सिलिन्डर			१	-		१
७५	पस्मना			१	-		१
७६	चिया			१	-	१	२
७७	बिबिध	०	०	०	७	८	१५
७८	जडिबुटि	०	०	०	१२	२	१४
७९	भेनियर	०	०	०	१	०	१
८०	चुन उद्योग	०	०	०	०	२	२
८१	एडहेसिव	०	०	०	०	२	२
	जम्मा	१७६	२०३	१८४	२४१	१६५	९६९

*प्लाष्टिक, ईटा र रोडाडुङ्गा उद्योगको IEE स्वीकृत गर्न घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरुलाई अधिकार प्रत्यायोजन गरिएको छ ।

ग) उद्योग दर्ता तथा नविकरण :-

अनुमति लिनु नपर्ने उद्योग स्थापना गर्न निम्न कागजात संलग्न गरी सम्बन्धित कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्नेछ ।

- (१) नागरिकताको फोटोकपी (प्रतिलिपि),

- (२) उद्योगको कानुनी हैसियत स्पष्ट हुने कागजात जस्तै प्रा.लि.भए प्रबन्धपत्र, नियमावली र कम्पनी दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि, साभेदारी भए कबुलियतनामा,
- (३) उद्योग दर्ताको निवेदन फाराम ('ख' फाराम),
- (४) उद्योग रहने स्थानको नक्सा,
- (५) वातावरण संरक्षण नियमावली २०५४ अनुसार IEE गर्नुपर्ने उद्योगले IEE प्रयोजनको लागि राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा जग्गाको कि.नं., क्षेत्रफल तथा राय सुभाब दिने स्थान समेत खुलाई १५ दिने सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गर्नुपर्नेछ। उक्त सूचना सम्बन्धित गा.वि.स./न.पा.मा टास गरी सो को मुचुल्का र सूचनामा उल्लेखित प्रस्ताव सम्बन्धमा राय सुभाब परे, नपरेको भन्ने गा.वि.स./न.पा.को सिफारिस सहितको पत्र,
- (६) वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४ को अनुसूची ३ बमोजिम कार्यसूची र ५ बमोजिम IEE प्रतिवेदन,
- (७) आवश्यक अन्य कागजात।

उपर्युक्त अनुसार कागजात प्राप्त भएपछि सम्बन्धित कार्यालयको अधिकार क्षेत्र भित्र भए कार्यालयबाटै उद्योग दर्ता गरिने र कार्यालयको अधिकार क्षेत्र भित्र नभएमा विभागबाट दर्ता गर्ने व्यवस्था गरिएको छ। IEE गर्नुपर्ने उद्योगको हकमा आवश्यक कागजात सहित IEE स्वीकृतको लागि विभागमा सम्बन्धित कार्यालयले पठाउनुपर्ने र IEE स्वीकृत भइसकेपछि मात्र कार्यालयले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्र रही उद्योग दर्ता गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ।

घरेलु तथा साना उद्योगको दर्ताको लागि हाल राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणीका कार्यालय प्रमुख भएका विभाग अन्तर्गतका कार्यालय र समिति अन्तर्गतका कार्यालयहरूलाई रु.१ करोड ५० लाख र राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणीका कार्यालय प्रमुख भएका विभाग अन्तर्गतका जिल्ला कार्यालयहरूलाई रु.२ करोडसम्म स्थिर पूंजी भएका उद्योग दर्ता गर्ने गरी अधिकार प्रत्यायोजन गरिएको छ। सो पूंजीभन्दा माथिका रु.३ करोडसम्म स्थिर पूंजी लगानी भएका उद्योग घरेलु तथा साना उद्योग विभागमा दर्ता गरिन्छ।

घ) उद्योग दर्ता सम्बन्धी तथ्याङ्क :-

औद्योगिक व्यवसाय (पहिलो संशोधन) ऐन, २०४९ अनुसार सबै प्रकारका उद्योग दर्ता गरेर मात्र सञ्चालन गर्नुपर्ने कानुनी व्यवस्था छ। घरेलु उद्योगको हकमा भने त्यस्ता उद्योगहरू सञ्चालन भएको ६ महिनाभित्र दर्ता गरे हुन्छ। आर्थिक वर्ष २०६०/६१ देखि २०६४/६५ सम्म दर्ता गरिएका घरेलु तथा साना उद्योगहरूको विवरण निम्नानुसार तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ।

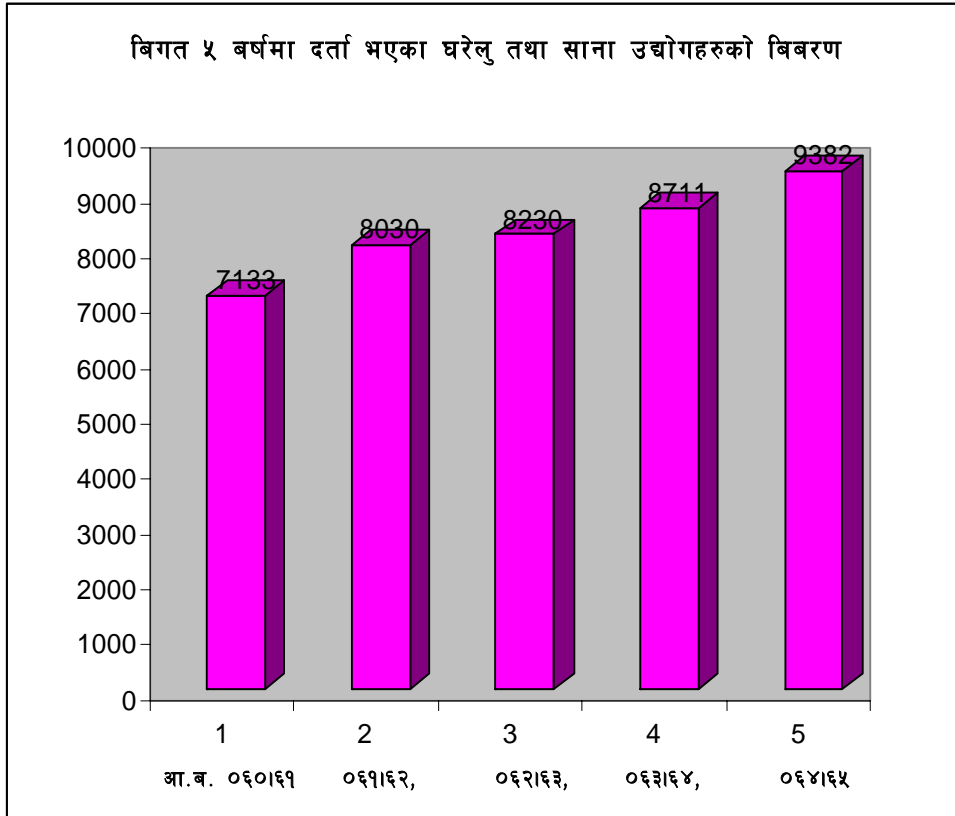
तालिका नं. ४

घरेलु तथा साना उद्योगको दर्ता सम्बन्धी विवरण (वर्गीकरणको आधारमा)

क्र.सं.	उद्योगको वर्ग	आ.ब.					जम्मा
		२०६०/६१	२०६१/६२	२०६२/६३	२०६३/६४	२०६४/६५	
१	उत्पादनमूलक	४३८९	४२९१	३४१६	२९६७	३२९०	१८३५३
२	उर्जामूलक	८८	९	१८	९६	३९	२५०
३	कृषि तथा वनजन्य	१३२	६३	१९५	२५१	३७७	१०१८
४	खनिज	१७	०	१७	४	२४	६२

५	पर्यटन	२३४	७४	३५२	५५९	९२०	२१३९
६	सेवा	१७१५	३५७५	४१७७	४६५३	४४८०	१८६००
७	निर्माण	५५८	१८	५५	१८१	२५२	१०६४
	जम्मा	७१३३	८०३०	८२३०	८७११	९३८२	४१४८६

माथीको तालिकामा आ. व. २०६०।६१ देखि आ. व. २०६४।६५ सम्म वर्गीकरणको आधारमा घरेलु तथा साना उद्योगको दर्ता सम्बन्धी विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। आ. व. ०६४।६५ मा सेवामुलक र उत्पादन मुलक उद्योगहरूको संख्या अधिक रहेको देखिन्छ।

तालिका नं. ५

शुरु देखि आ.व. २०६४/६५ सम्म दर्ता कायम रहेका घरेलु तथा साना उद्योगहरूको संख्या (वर्गीकरणको आधारमा)

क्र.सं.	जिल्ला	उद्योगको वर्ग							
		उत्पादन मूलक	ऊर्जा मूलक	कृषि तथा नजन्य	पर्यटन	खनिज	सेवा	निर्माण	जम्मा
१	भापा	१५६९	११	१०९	६०	३	७२८	२०७	२६८७
२	मोरङ	१७९५	३	१५	१८	०	१३४४	२	३१७७
३	सुनसरी	८००	२	४३	१८	०	९९५	०	१८५८
४	सप्तरी	३२८	०	१	२	०	८२४	१६	११७१
५	सिराहा	१०१२	४	८	३	६	२२५	१२६	१३८४
६	धनुषा	६३६	२	१३	९	०	९७७	०	१६३७

७	महोत्तरी	२२३	०	०	५	०	४२१	१२	६६१
८	सर्लाही	३०५	०	०	०	०	९०९	०	१२१४
९	रौतहट	२९१	०	१३	६	०	५६९	१०८	९८७
१०	बारा	५१७	२	५	१	०	५०४	१	१०३०
११	पर्सा	१६०४	०	४	५	०	१८११	३७	३४६१
१२	मकवानपुर	६५२	०	३४	३०	०	६९१	०	१४०७
१३	चितवन	१४६२	९	२५९	१६९	०	७४६	३	२६४८
१४	काठमाडौं	५८६८	५५	२५५	२८५१	०	९१८६	७३	१८२८८
१५	ललितपुर	३५३७	४	२५	४०	०	२५९४	४३	६२४३
१६	भक्तपुर	१०६०	०	३०	३५	०	५३३	०	१६५८
१७	काभ्रे	२८२	७	१८९	३८	०	८२०	०	१३३६
१८	कास्की	१११२	०	७८	६९४	०	१०६४	३६६	३३१४
१९	पाल्पा	१८३	०	६	४	३	२४७	१००	५४३
२०	नवलपरासी	६२८	२	३१	१२	०	५६९	०	१२४२
२१	रुपन्देही	२२६२	७	५५	६१	०	९३३	०	३३१८
२२	कपिलवस्तु	९०४	०	०	०	०	५०२	०	१४०६
२३	दाङ	४१३	४	०	०	०	४५१	२०१	१०६९
२४	बाँके	१०४३	०	३५	१११	१	६१०	४	१८०४
२५	बर्दिया	४११	०	३	१०	०	२६८	०	६९२
२६	कैलाली	६८६	१	२८	३३	०	६४३	१	१३९२
२७	कञ्चनपुर	४९१	०	२६	१४	०	५२४	०	१०५५
	जम्मा	३००७४	११३	१२६५	४२२९	१३	२९६८८	१३००	६६६८२
२८	इलाम	३३	१८	८९	३	०	२९८	०	४४१
२९	ताप्लेजुङ्ग	३१	२	४३	२	०	११२	०	१९०
३०	पाँचथर	६७	३	४९	१	०	९०	१०१	३११
३१	धनकुटा	९३	२	३९	३	१	२४२	५	३८५
३२	संखुवासभा	५०	१	५३	११	३	१५३	३७	३०८
३३	तेह्रथुम	८६	३	४५	३	०	९५	६४	२९६
३४	भोजपुर	८७	०	१३	०	१	११२	०	२१३
३५	उदयपुर	११२	०	१६	०	०	३७६	०	५०४
३६	खोटांग	५२	२	२६	२	०	१६९	१	२५२
३७	सोलुखुम्बु	३२	६	४८	१४	०	५२	२१	१७३
३८	ओखलढुंगा	२९	२	४०	५	०	१७६	०	२५२
३९	दोलखा	५५	०	७	०	०	१५१	२१	२३४
४०	रामेछाप	१२९	२	३४	०	०	१७२	१	३३८
४१	सिन्धुली	११४	०	१९	०	०	१५५	२	२९०
४२	सिन्धुपाल्चोक	५५	१	६५	१४	०	४१८	१४४	६९७
४३	नूवाकोट	३३०	०	७६	४	२	३३३	०	७४५
४४	रसुवा	४३	०	१८	४	०	१००	१५	१८०
४५	धादिङ्ग	१३५	०	८५	७	०	३९७	१६२	७८६
४६	तनहुँ	२५१	४	७०	९	२	३००	९९	७३५
४७	मनाङ्ग	१३	०	२	०	०	३३	१	४९
४८	गोरखा	८८	१०	३६	७	०	३०५	०	४४६
४९	लमजुङ्ग	१४५	७	३७	०	१	२५८	४	४५२
५०	स्याङ्जा	४८८	०	१	१	०	१००	९२	६८२
५१	बाग्लुङ्ग	६५	३	५४	२०	०	२४७	४०	४२९
५२	गुल्मी	१३४	०	४	३४	०	३४४	०	५१६
५३	म्याग्दी	३८	०	४०	१८	०	१६९	६४	३२९

५४	मुस्ताङ्ग	८	०	३१	२४	०	२८	३२	१२३
५५	पर्वत	७४	०	३२	१	०	१९६	८०	३८३
५६	अर्घाखाँची	६७	२	३०	०	०	२४९	८५	४३३
५७	प्यूठान	५०	०	५	०	०	२५९	०	३१४
५८	सल्यान	५०	१	६	१	०	१६४	१२६	३४८
५९	रोल्पा	२७	०	१५	४	०	१४०	५	१९१
६०	रुकुम	१६७	१	११	०	०	३४	९७	३१०
६१	सुर्खेत	३८२	१	६५	०	२	५५४	०	१००४
६२	दैलेख	२०९	०	५	३०	०	२८५	३५	५६४
६३	कालिकोट	८९	५	१६	१	०	१८५	१	२९७
६४	जाजरकोट	२७	०	२३	०	०	५२	५५	१५७
६५	जुम्ला	४७	०	५०	८	०	१४३	४	२५२
६६	मगू	४३	१	१०	४	०	४७	११	११६
६७	डोल्पा	११	०	६	०	१	८८	२	१०८
६८	हुम्ला	१४	०	१४	०	०	४२	६०	१३०
६९	डोटी	१९	३	१०	०	०	५६	९१	१७९
७०	अछाम	१५	०	२४	०	०	५७	८०	१७६
७१	वाजुरा	६७	२	०	०	०	६३	७७	२०९
७२	बझाङ्ग	१४८	०	१७	१	०	२००	१	३६७
७३	बैतडी	४६	०	२३	२	०	१२५	१२३	३१९
७४	डडेलधुरा	२४	२	२७	०	०	१४०	८२	२७५
७५	दार्चुला	५	०	२३	०	०	५७	९२	१७७
	जम्मा	४३४४	८४	१४५२	२३८	१३	८५२१	२०१३	१६६६५
	कूल जम्मा	३४४१८	१९७	२७१७	४४६७	२६	३८२०९	३३३३	८३३४७

* दर्ता कायम भन्नाले अद्यावधिक नवीकरण नभई खारेजी भएका र उद्योगीको माग बमोजिम लगत कट्टा हुन गएका उद्योगहरूको संख्या कटाई दर्ता बाँकी भएका उद्योगलाई जनाउँछ ।

शुरुदेखि आ.व. ०६४/६५ सम्म दर्ता कायम रहेका उद्योगहरूको संख्या ८३,३४७ देखिन्छ । जसमध्ये सबै भन्दा बढी सेवामूलक उद्योगहरू (३८,२०९ वटा) र सबैभन्दा कम खनिज उद्योगहरू (२६ वटा) रहेका छन् ।

तालिका नं. ६

शुरुदेखि आ.व. ०६४/६५ सम्म दर्ता कायम रहेका घरेलु तथा साना उद्योगहरूको विवरण (कानूनी स्वरूपको आधारमा)

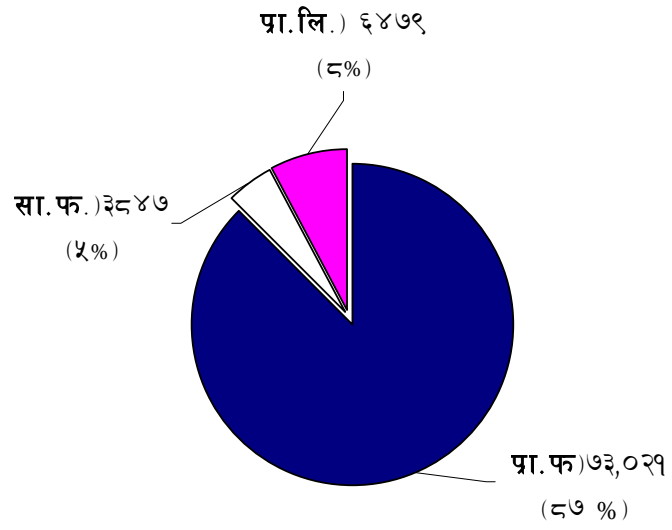
क्र. सं.	जिल्ला	घरेलु				साना				कूल जम्मा
		प्रा.फ.	सा.फ.	प्रा.ली.	जम्मा	प्रा.फ.	सा.फ.	प्रा.ली.	जम्मा	
१	भापा	९०	२	४	९६	२२५५	१०१	२३५	२५९१	२६८७
२	मोरङ	२९९	११	२	३१२	२३२०	२४१	३०४	२८६५	३१७७
३	सुनसरी	३७	०	०	३७	१५६१	९१	१६९	१८२१	१८५८
४	सप्तरी	०	०	०	०	११३०	२२	१९	११७१	११७१
५	सिराहा	१३	०	०	१३	१३००	५०	२१	१३७१	१३८४
६	धनुषा	२७	०	०	२७	१५३४	२७	४९	१६१०	१६३७
७	महोत्तरी	०	०	०	०	६५१	७	३	६६१	६६१
८	सर्लाही	२	०	०	२	१२०७	३	२	१२१२	१२१४
९	रौतहट	२	०	०	२	९६१	१४	१०	९८५	९८७
१०	बारा	४४	१	०	४५	८६१	५४	७०	९८५	१०३०
११	पर्सा	१५३	०	२	१५५	३१०८	६६	१३२	३३०६	३४६१
१२	मकवानपुर	२३	६	१	३०	११९०	९७	९०	१३७७	१४०७
१३	चितवन	४८	१	०	४९	२१०१	१४८	३५०	२५९९	२६४८
१४	काठमाडौं	१२४९	१२२	१३६	१५०७	१४३११	८६४	१६०६	१६७८१	१८२८८

१५	ललितपुर	१३१०	१४	७३	१५३१	३३८३	३८५	९४४	४७१२	६२४३
१६	भक्तपुर	१५०	९	२९	१८८	१२३५	५३	१८२	१४७०	१६५८
१७	काभ्रे	२७	२	५	३४	११३२	५९	१११	१३०२	१३३६
१८	कास्की	१८	०	५	२३	२६३७	१३०	५२४	३२९१	३३१४
१९	पाप्या	२७	०	०	२७	४९७	९	१०	५१६	५४३
२०	नवलपरासी	५०	३	२	५५	१०७२	२७	८८	११८७	१२४२
२१	रुपन्देही	२६६	२५	९	३००	२४८०	१४७	३९१	३०१८	३३१८
२२	कपिलबस्तु	१३	१	०	१४	१३६१	२०	११	१३९२	१४०६
२३	दाङ	७	०	४	११	९९५	२०	४३	१०५८	१०६९
२४	बाँके	१०	०	०	१०	१४६६	८०	२४८	१७९४	१८०४
२५	बर्दिया	०	०	०	०	६४९	१४	२९	६९२	६९२
२६	कैलाली	८	०	०	८	११७०	६७	१४७	१३८४	१३९२
२७	कञ्चनपुर	९२	१	०	९३	८८७	२२	५३	९६२	१०५५
	जम्मा	३९६५	३३२	२७२	४५६९	५३४५४	२८१८	५८४१	६२११३	६६६८२
२८	इलाम	१४६	०	०	१४६	२९२	३	०	२९५	४४१
२९	ताप्लेजुंग	६३	१६	७	८६	८०	११	१३	१०४	१९०
३०	पाचथर	९३	०	१	९४	१८६	७	२४	२१७	३११
३१	धनकुटा	११५	१८	०	१३३	२२१	१५	१६	२५२	३८५
३२	संखुवासभा	४५	२१	०	६६	२३५	३	४	२४२	३०८
३३	तेह्रथुम	७९	१०	०	८९	१८६	१०	११	२०७	२९६
३४	भोजपुर	९७	३	०	१००	१०४	९	०	११३	२१३
३५	उदयपुर	८३	२	०	८५	४१०	७	२	४१९	५०४
३६	खोटांग	१०८	२२	०	१३०	११३	६	३	१२२	२५२
३७	सोलुखुम्बु	७०	२	४	७६	८१	०	१६	९७	१७३
३८	ओखलढुंगा	८८	६	०	९४	१३९	१३	६	१५८	२५२
३९	दोलखा	२३	०	०	२३	१८५	२६	०	२११	२३४
४०	रामेछाप	५५	१२	२	६९	२४१	२३	५	२६९	३३८
४१	सिन्धुली	३२	०	०	३२	२४९	५	४	२५८	२९०
४२	सिन्धुपाल्चोक	९७	१६	७	१२०	५१८	४१	१८	५७७	६९७
४३	नुवाकोट	५८	१	१	६०	६३५	३५	१५	६८५	७४५
४४	रसुवा	६०	३	१	६४	११०	३	३	११६	१८०
४५	धादिङ्ग	१३४	३	०	१३७	५६२	५०	३७	६४९	७८६
४६	तनहुँ	३३	०	०	३३	६६३	८	३१	७०२	७३५
४७	मनाङ्ग	१८	१	०	१९	३०	०	०	३०	४९
४८	गोरखा	७४	३	०	७७	३१९	१५	३५	३६९	४४६
४९	लमजुङ्ग	७४	२	०	७६	३४२	१४	२०	३७६	४५२
५०	स्याङ्गजा	१४	०	०	१४	६४२	१९	७	६६८	६८२
५१	बाग्लुङ्ग	२०	१	०	२१	३९०	१२	६	४०८	४२९
५२	गुल्मी	४६	२	१	४९	४५०	१३	४	४६७	५१६
५३	म्याग्दी	३४	०	०	३४	२८७	१	७	२९५	३२९
५४	मुस्ताङ्ग	१४	०	०	१४	१०१	०	८	१०९	१२३
५५	पर्वत	९	०	०	९	३६३	३	८	३७४	३८३
५६	अधाखांची	१३	०	०	१३	४०१	१९	०	४२०	४३३
५७	प्युठान	२६	२	०	२८	२७७	८	१	२८६	३१४
५८	सल्यान	२०	२	०	२२	३२६	०	०	३२६	३४८
५९	रोल्पा	५४	०	०	५४	१३७	०	०	१३७	१९१
६०	रुकुम	२०३	५	०	२०८	१०१	१	०	१०२	३१०
६१	सुर्खेत	४९९	५८	०	५५७	४१२	२७	८	४४७	१००४
६२	दैलेख	१२३	१०	०	१३३	४१६	६	९	४३१	५६४
६३	कालिकोट	११८	४	०	१२२	१७३	२	०	१७५	२९७
६४	जाजरकोट	९४	०	०	९४	६३	०	०	६३	१५७
६५	जुम्ला	३	०	०	३	२३४	१३	२	२४९	२५२
६६	मूगू	४७	६	०	५३	५४	७	२	६३	११६
६७	डोल्पा	६	०	०	६	९२	३	७	१०२	१०८

६८	हूम्ला	३०	०	०	३०	९७	०	३	१००	१३०
६९	डोटी	११७	०	०	११७	६२	०	०	६२	१७९
७०	अछाम	२९	१	०	३०	१४४	१	१	१४६	१७६
७१	बाजुरा	५८	९	०	६७	१४१	१	०	१४२	२०९
७२	बर्भाङ्ग	२२४	५	२	२३१	१३६	०	०	१३६	३६७
७३	बैतडी	५०	१	०	५१	२६२	६	०	२६८	३१९
७४	डडेलधुरा	१८०	०	०	१८०	९१	४	०	९५	२७५
७५	दार्चुला	५१	०	०	५१	१२२	०	४	१२६	१७७
	जम्मा	३७२७	२४	७	४०००	११८७५	४५०	३४०	१२६६५	१६६६५
	कूल जम्मा	७६९२	५७९	२९८	८५६९	६५३२९	३२६८	६१८१	७४७७८	८३३४७

शुरुदेखि आ.व. ०६४।६५ सम्म दर्ता कायम रहेका उद्योगहरूमध्ये घरेलु उद्योगहरू ८,५६९ र साना उद्योगहरू ७४,७७८ वटा देखिन्छ । जसमध्ये सबै भन्दा बढी प्रा.फ. (७३,०२१ वटा) र सबैभन्दा कम सा.फ. (३,८४७ वटा) रहेका छन् ।

आ.ब. २०६४/६५ मा दर्ता कायम रहेका घरेलु तथा साना उद्योगहरुको संख्या कानूनी स्वरुपको आधारमा

तालिका नं. ७

क्षेत्रीय आधारमा घरेलु तथा साना उद्योगहरूको दर्ता विवरण

क्र.सं.	क्षेत्र	अञ्चल	जिल्ला	आ.ब.					
				२०६०/६१	२०६१/६२	२०६२/६३	२०६३/६४	२०६४/६५	
१	पूर्वाञ्चल	मेची	ताप्लेजुङ्ग	२१	१९	५	१८	५	
२			पाँचथर	१६	१८	१९	१३	१३	
३			इलाम	४०	२६	३३	७९	८०	
४			भ्र्पा	१९७	२२५	२४२	२८६	३६०	
			जम्मा	२७४	२८८	२९९	३९६	४५८	
५		कोशी	मोरङ्ग	२९४	३८३	३९५	३२०	४०१	
६			सुनसरी	१६५	२१५	२०४	२१२	२३८	
७			धनकुटा	३८	१४	१७	१९	२९	
८			तेह्रथुम	२७	२४	१८	१७	१६	
९			भोजपुर	३६	१६	१६	१०	१५	
१०			संखुवासभा	२२	२१	२३	२८	३०	
			जम्मा	५८२	६७३	६७३	६०६	७२९	
११			सगरमाथा	सोलुखुम्बु	२४	१३	७	७	१७
१२				खोटाङ्ग	२७	२९	३	२३	३२
१३				ओखलढुङ्गा	३८	८	१४	३	१७
१४		उदयपुर		४२	४०	५३	१००	५६	
१५		सिराहा		१३१	१९९	१७१	१०९	१७२	
१६		सप्तरी	९४	१३६	१३५	१२९	१२०		
		जम्मा	३५६	४२५	३८३	३७१	४१४		
१७		मध्यमाञ्चल	जनकपुर	महोत्तरी	७६	१००	१५७	२६६	१४२
१८	धनुषा			१५५	२२४	२२३	२०३	१८४	
१९	सर्लाही			१०९	१९३	१८६	१७५	१४२	
२०	सिन्धुली			३२	१९	२१	२४	५१	
२१	रामेछाप			१५	२९	६	२०	३६	
२२	दोलखा			१८	६०	६२	४७	५३	
	जम्मा			४०५	६२५	६५५	७३५	६०८	
२३	नारायणी		चितवन	२१८	२४७	२४३	३००	२२७	
२४			मकवानपुर	८४	११७	१०१	११४	१४४	
२५			वारा	१३०	१७७	१५५	१५२	९७	
२६			पर्सा	३१३	३३८	३८८	३५३	३२७	
२७			रौतहट	१०७	२२३	१९१	११८	१०७	
	जम्मा		८५२	११०२	१०७८	१०३७	९०२		
२८	बाग्मती		काठमाडौं	१८५९	१९३९	१८७७	१९८३	१९५७	
२९			ललितपुर	३९१	३८९	३९२	४२६	४४७	
३०			भक्तपुर	१७२	२४८	२३२	१५५	१८२	
३१			काभ्रे	१२२	११७	१८९	१४८	२६५	
३२			सिन्धुपाल्चोक	५२	३७	५७	४३	७३	
३३			नुवाकोट	३०	३२	४६	५७	९८	
३४			रसुवा	७	२१	१२	२६	१८	
३५			धादिङ्ग	४१	४६	९५	८०	६८	
	जम्मा	२६७४	२८२९	२९००	२९१८	३१०८			
३६	पश्चिमाञ्चल	गण्डकी	कास्की	२३५	३९०	२३०	३१३	३५१	
३७			लमजुङ्ग	४३	४६	३०	३८	५६	
३८			तनहुँ	६०	४३	५५	७७	१००	
३९			मनाङ्ग	५	०	२	०	२	
४०			गोरखा	४३	३७	४१	३८	३६	

४१		स्याङ्जा	५९	४५	५५	५३	६१	
		जम्मा	४४५	५६१	४१३	५१९	६०६	
४२	लुम्बिनी	कपिलवस्तु	९३	१०७	१६९	१८९	१३५	
४३		पाल्पा	४४	३९	६३	५४	४७	
४४		अर्घाखाँची	२४	३०	४९	४४	६७	
४५		गुल्मी	२५	३२	१९	५२	४१	
४६		नवलपरासी	११४	११७	१४९	१५२	१९०	
४७		रुपन्देही	३५६	२९५	३६१	३८९	३६७	
		जम्मा	६५६	६२०	८१०	८८०	८४७	
४८	धवलागिरी	वाग्लुङ्ग	२५	२०	४७	४५	६८	
४९		मुस्ताङ्ग	९	२०	४	०	६	
५०		म्याग्दी	७	२५	२५	२२	२९	
५१		पर्वत	१४	२८	३७	३३	३२	
		जम्मा	५५	९३	११३	१००	१३५	
५२	मध्य पश्चिमाञ्चल	राप्ती	रुकुम	१८	१२	०	२६	२६
५३		सल्यान	२१	१५	३३	९	२५	
५४		रोल्पा	२४	२०	२१	१५	२९	
५५		दाङ्ग	८९	१०४	१२७	१६५	१५०	
५६		प्यूठान	२३	२७	२७	२२	३८	
		जम्मा	१७५	१७८	२०८	२३७	२६८	
५७	भेरी	बाँके	१०९	१२८	१७०	१७८	२२७	
५८		बर्दिया	५५	६९	८३	१०१	१०४	
५९		सुर्खेत	५१	४४	५२	५७	६८	
६०		दैलेख	२९	२६	३२	३१	५७	
६१		जाजरकोट	८	१२	९	५	१२	
		जम्मा	२५२	२७९	३४६	३७२	४६८	
६२	कर्णाली	कालीकोट	५	७	२	९	१७	
६३		मुगु	१७	१७	७	९	१४	
६४		हुम्ला	५	४	१२	२१	२९	
६५		जुम्ला	२५	१६	८	१३	८५	
६६		डोल्पा	९	५	११	११	१३	
		जम्मा	६१	४९	४०	६३	१५८	
६७	सुदूर पश्चिमाञ्चल	सेती	बाजुरा	६	८	१५	३४	३४
६८		बझाङ्ग	१०	१२	८	११	२९	
६९		अछाम	१६	६	१३	३४	३५	
७०		डोटी	२७	३१	१३	१८	२१	
७१		कैलाली	९१	१००	१२६	२०४	२८८	
		जम्मा	१५०	१५७	१७५	३०१	४०७	
७२	महाकाली	कञ्चनपुर	१२३	१०७	९०	१०६	१६३	
७३		डडेलधुरा	१५	१९	१६	१९	६०	
७४		बैतडी	१६	१६	१५	२९	२६	
७५		दार्चुला	१०	५	८	१४	१७	
		जम्मा	१६४	१४७	१२९	१६८	२६६	
		विभागमा दर्ता भएका	१२	४	८	८	८	
		कुल जम्मा	७१३	८०३०	८२३०	८७११	९३८२	

तालिका नं. ८

घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गत दर्ता भएका घरेलु र साना उद्योगको संख्या सम्बन्धी जिल्लागत विवरण

क्र.सं.	जिल्ला	आ.ब.
---------	--------	------

		२०६०/६१	२०६१/६२	२०६२/६३	२०६३/६४	२०६४/६५
१	भापा	१९७	२२५	२४२	२८६	३६०
२	मोरङ्ग	२९४	३८३	३९५	३२०	४०१
३	सुनसरी	१६५	२१५	२०४	२१२	२३८
४	सप्तरी	९४	१३६	१३५	१२९	१२०
५	सिराहा	१३१	१९९	१७१	१०९	१७२
६	धनुषा	१५५	२२४	२२३	२०३	१८४
७	महोत्तरी	७६	१००	१५७	२६६	१४२
८	सर्लाही	१०९	१९३	१८६	१७५	१४२
९	रौतहट	१०७	२२३	१९१	११८	१०७
१०	बारा	१३०	१७७	१५५	१५२	९७
११	पर्सा	३१३	३३८	३८८	३५३	३२७
१२	मकवानपुर	८४	११७	१०१	११४	१४४
१३	चितवन	२१८	२४७	२४३	३००	२२७
१४	काठमाडौं	१८५९	१९३९	१८७७	१९८३	१९५७
१५	ललितपुर	३९१	३८९	३९२	४२६	४४७
१६	भक्तपुर	१७२	२४८	२३२	१५५	१८२
१७	काभ्रेपलान्चोक	१२२	११७	१८९	१४८	२६५
१८	कास्की	२३५	३९०	२३०	३१३	३५१
१९	पाल्पा	४४	३९	६३	५४	४७
२०	नवलपरासी	११४	११७	१४९	१५२	१९०
२१	रुपन्देही	३५६	२९५	३६१	३८९	३६७
२२	कपिलवस्तु	९३	१०७	१६९	१८९	१३५
२३	दाङ्ग	८९	१०४	१२७	१६५	१५०
२४	बाँके	१०९	१२८	१७०	१७८	२२७
२५	बर्दिया	५५	६९	८३	१०१	१०४
२६	कैलाली	९१	१००	१२६	२०४	२८८
२७	कञ्चनपुर	१२३	१०७	९०	१०६	१६३
	विभाग जम्मा	५९२६	६९२६	७०४९	७३००	७५३४
२८	ताप्लेजुङ्ग	२१	१९	५	१८	५
२९	पाँचथर	१६	१८	१९	१३	१३
३०	इलाम	४०	२६	३३	७९	८०
३१	तेह्रथुम	२७	२४	१८	१७	१६
३२	धनकुटा	३८	१४	१७	१९	२९
३३	भोजपुर	३६	१६	१६	१०	१५
३४	संखुवासभा	२२	२१	२३	२८	३०
३५	उदयपुर	४२	४०	५३	१००	५६
३६	खोटाङ्ग	२७	२९	३	२३	३२
३७	ओखलढुङ्गा	३८	८	१४	३	१७
३८	सोलुखुम्बु	२४	१३	७	७	१७
३९	सिन्धुली	३२	१९	२१	२४	५१
४०	रामेछाप	१५	२९	६	२०	३६
४१	दोलखा	१८	६०	६२	४७	५३
४२	सिन्धुपाल्चोक	५२	३७	५७	४३	७३
४३	नुवाकोट	३०	३२	४६	५७	९८
४४	रसुवा	७	२१	१२	२६	१८
४५	धादिङ्ग	४१	४६	९५	८०	६८
४६	तनहुँ	६०	४३	५५	७७	१००
४७	गोरखा	४३	३७	४१	३८	३६
४८	स्याङ्जा	५९	४५	५५	५३	६१
४९	लमजुङ्ग	४३	४६	३०	३८	५६
५०	अर्घाखाँची	२४	३०	४९	४४	६७
५१	गुल्मी	२५	३२	१९	५२	४१
५२	पर्वत	१४	२८	३७	३३	३२

५३	बाग्लुङ्ग	२५	२०	४७	४५	६८
५४	म्याग्दी	७	२५	२५	२२	२९
५५	मुस्ताङ्ग	९	२०	४	०	६
५६	मनाङ्ग	५	०	२	०	२
५७	प्युठान	२३	२७	२७	२२	३८
५८	रोल्पा	२४	२०	२१	१५	२९
५९	रुकुम	१८	१२	०	२६	२६
६०	सल्यान	२१	१५	३३	९	२५
६१	सुर्खेत	५१	४४	५२	५७	६८
६२	दैलेख	२९	२६	३२	३१	५७
६३	जाजरकोट	८	१२	९	५	१२
६४	डोल्पा	९	५	११	११	१३
६५	जुम्ला	२५	१६	८	१३	८५
६६	मुगु	१७	१७	७	९	१४
६७	कालिकोट	५	७	२	९	१७
६८	हुम्ला	५	४	१२	२१	२९
६९	आछाम	१६	६	१३	३४	३५
७०	डोटी	२७	३१	१३	१८	२१
७१	बझाङ्ग	१०	१२	८	११	२९
७२	बाजुरा	६	८	१५	३४	३४
७३	डडेलधुरा	१५	१९	१६	१९	६०
७४	बैतडी	१६	१६	१५	२९	२६
७५	दार्चुला	१०	५	८	१४	१७
	समिति जम्मा	११७५	११००	११७३	१४०३	१८४०
७६	विभागमा दर्ता भएको	१२	४	८	८	८
	जम्मा	७११३	८०३०	८२३०	८७११	९३८२

माथीको तालिकामा आ.व. ०६०।६१ देखि आ.व. २०६४।६५ सम्म घरेलु तथा साना उद्योगको दर्ता सम्बन्धी जिल्लागत विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । सो अवधिमा सबैभन्दा बढी काठमाण्डौंमा घरेलु तथा साना उद्योगहरू दर्ता भएका छन् । हिमाली र पहाडी क्षेत्रको तुलनामा तराई क्षेत्रका जिल्लाहरूमा दर्ता भएका उद्योगहरूको संख्या अधिक देखिन्छ ।

आ.ब. २०६४।६५ मा दर्ता भएका घरेलु र साना उद्योग सम्बन्धी जिल्लागत विवरण
(बर्गीकरणको आधारमा)

क) घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गत संचालित जिल्लास्थित कार्यालयहरु

क्र.सं.	जिल्ला	उद्योगको बर्ग							
		उत्पादन मूलक	ऊर्जा मूलक	कृषि तथा बनजन्य	पर्यटन	खनिज	सेवा	निर्माण	जम्मा
१	भापा	२२३	०	२	१४	०	१२१	०	३६०
२	मोरङ	३३०	१	५	१	०	५३	११	४०१
३	सुनसरी	८९	२	१	१	०	१४५	०	२३८
४	सप्तरी	११	०	०	०	०	९७	१२	१२०
५	सिराहा	१३८	०	१	०	०	२५	८	१७२
६	धनुषा	४४	०	१	१	०	१३८	०	१८४
७	महोत्तरी	१७	०	०	०	०	११९	६	१४२
८	सर्लाही	३९	०	०	०	०	१०३	०	१४२
९	रौतहट	४४	०	३	०	०	५१	९	१०७
१०	वारा	३९	०	१	०	०	५६	१	९७
११	पर्सा	१२४	०	४	५	०	१५७	३७	३२७
१२	मकवानपुर	६०	०	४	७	०	७३	०	१४४
१३	चितवन	११४	१	३०	१८	०	६४	०	२२७
१४	काठमाडौं	४३०	३१	३९	७२४	०	७१९	१४	१९५७
१५	ललितपुर	१८९	२	१८	२०	०	२१८	०	४४७
१६	भक्तपुर	९४	०	४	६	०	७८	०	१८२
१७	काभ्रे	३०	०	४२	५	०	१८८	०	२६५
१८	कास्की	११७	०	१८	५४	०	१६२	०	३५१
१९	पाल्पा	२७	०	२	१	०	१७	०	४७
२०	नवलपरासी	९३	०	१५	७	०	७५	०	१९०
२१	रुपन्देही	२२१	०	९	१६	०	१२१	०	३६७
२२	कपिलवस्तु	७८	०	०	०	०	५७	०	१३५
२३	दाङ	५४	१	०	०	०	८२	१३	१५०
२४	बाँके	१३०	०	११	०	२२	६४	०	२२७
२५	बाँदिया	४१	०	२	१	०	६०	०	१०४
२६	कैलाली	९५	०	६	८	०	१७९	०	२८८
२७	कन्यनपुर	७०	०	८	४	०	८१	०	१६३
	विभागमा	८	०	०	०	०	०	०	८
	जम्मा	२९४९	३८	२२६	८९३	२२	३३०३	१११	७५४२

ख) घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गत संचालित जिल्लास्थित कार्यालयहरु

२८	इलाम	९		२०	१		५०		८०
२९	ताप्लेजुंग			३	१		१		५
३०	पांचथर	४		२			७		१३
३१	धनकुटा	५		१		१	२२		२९
३२	संखुवासभा	६			१		२३		३०
३३	तेह्रथुम	१		२			१३		१६
३४	भोजपुर	४					११		१५
३५	उदयपुर	१३		३			४०		५६
३६	खोटांग	४		३			२४	१	३२
३७	सोलुखुम्बु	२					१५		१७
३८	ओखलढुंगा	३		४			१०		१७
३९	दोलखा	१५		२			३२	४	५३
४०	रामेछाप	५		१			२९	१	३६
४१	सिन्धुली	५					४४	२	५१
४२	सिन्धुपाल्चोक	१७		२			४७	७	७३
४३	नुवाकोट	५४		८	१		३५		९८
४४	रसुवा	३		१			७	७	१८
४५	धादिङ्ग	५		९	१		४५	८	६८
४६	तनहुँ	१६		८		१	७४	१	१००
४७	मनाङ्ग	१					१		२
४८	गोरखा	६		२			२८		३६
४९	लमजुङ्ग	१३					४१	२	५६
५०	स्याङ्गजा	४१					१९	१	६१
५१	बाग्लुङ्ग	६		९	१०		४३		६८
५२	गुल्मी	६		१	३		३१		४१
५३	म्याग्दी	३		५			१६	५	२९
५४	मुस्ताङ्ग						५	१	६
५५	पर्वत	९		२			२१		३२
५६	अघाखाँची	५		३			२६	३३	६७
५७	प्युठान	२		२			३४		३८
५८	सल्यान	२					२२	१	२५
५९	रोल्पा	२			१		२१	५	२९
६०	रुकुम	१		९			१५	१	२६
६१	सुर्खेत	२७					४१		६८
६२	दैलेख	६		४	१		३६	१०	५७
६३	कालिकोट	४		२			११		१७
६४	जाजरकोट	७		१			४		१२
६५	जुम्ला	६		३४	७		३४	४	८५
६६	मुगु	२	१				९	२	१४
६७	डोल्पा	४					९		१३
६८	हुम्ला	१	०	२			५	२१	२९
६९	डोटी	२		२			१०	७	२१
७०	अछाम						३५		३५
७१	वाजुरा						१८	१६	३४
७२	बझाङ्ग	४		२			२३		२९
७३	बैतडी						२६		२६
७४	डडेलधुरा	८					५२		६०
७५	दार्चुला	२		२			१२	१	१७
	जम्मा	३४१	१	१५१	२७	२	११७७	१४१	१८४०
	कूल जम्मा	३२९०	३९	३७७	९२०	२४	४४८०	२५२	९३८२

तालिका नं. १०

आ.ब.२०६४।६५ मा दर्ता भएका घरेलु तथा साना उद्योगका उद्यमी र प्रस्तावित रोजगारी सम्बन्धी संख्यात्मक विवरण

क) घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गत संचालित जिल्लास्थित कार्यालयहरु

क्र. सं.	जिल्ला	उद्योग दर्ता संख्या	उद्यमीको संख्या			प्रस्तावित रोजगारी संख्या		
			महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	भापा	३६०	४०	३६०	४००			१३६९
२	मोरङ	४०१	७६	३२६	४६४	५०८	१९०४	२४१२
३	सुनसरी	२३८	१५	२२३	२३८	११५	९२४	१०३९
४	सप्तरी	१२०	१३	१११	१२४			४३४
५	सिराहा	१७२	११	१६८	१७९	४	५५०	५५४
६	धनुषा	१८४	३२	१५९	१९१	४	९८७	९९१
७	महोत्तरी	१४२	१७	१३८	१५५	४५	३३७	३८२
८	सर्लाही	१४२	१	१४१	१४२	-	-	५४०
९	रौतहट	१०७	-	-	-	-	-	४१४
१०	बारा	९७	४	९३	९७	९४	७००	७९४
११	पर्सा	३२७	४४	२९४	३३८	५९	१७५१	१८१०
१२	मकवानपुर	१४४	२९	१५०	१७९	३३७	७१०	१०४७
१३	चितवन	२२७	४६	२२०	२६६	-	-	१४३४
१४	काठमाडौं	१९५७	३६३	१५९४	१९५७	-	-	१२५२६
१५	ललितपुर	४४७	१०४	५१८	६२२	१३७२	२११८	३४९०
१६	भक्तपुर	१८२	४२	४०	८२	-	-	१५७७
१७	काभ्रे	२६५	२८	२५२	२८०	२८३	१०६६	१३४९
१८	कास्की	३५१	४१	३१०	३५१	-	-	१५३८
१९	पाल्पा	४७	६	४२	४८	९	११६	१२५
२०	नवलपरासी	१९०	३४	१६५	१९९	४८	६४१	६८९
२१	रुपन्देही	३६७	६५	३०१	३६६	१३१	२८३७	२९६८
२२	कपिलवस्तु	१३५	१७	१२३	१४०	२५	४६७	४९२
२३	दाङ	१५०	२०	१३५	१५५	०	४२१०	४२१०
२४	बाँके	२२७	३४	१९३	२२७	-	-	१३३२
२५	बर्दिया	१०४	१०	९४	१०४	२८	३६८	३९६
२६	कैलाली	२८८	४८	२६८	३१६	-	-	१३५५
२७	कन्चनपुर	१६३	१८	१४६	१६४	२५३	१०३५	१२८८
	विभागमा	८	-	-	-	-	-	-
	जम्मा	७५४२	११५८	६६२६	७७८४	३३१५	२०७२१	४६५५५

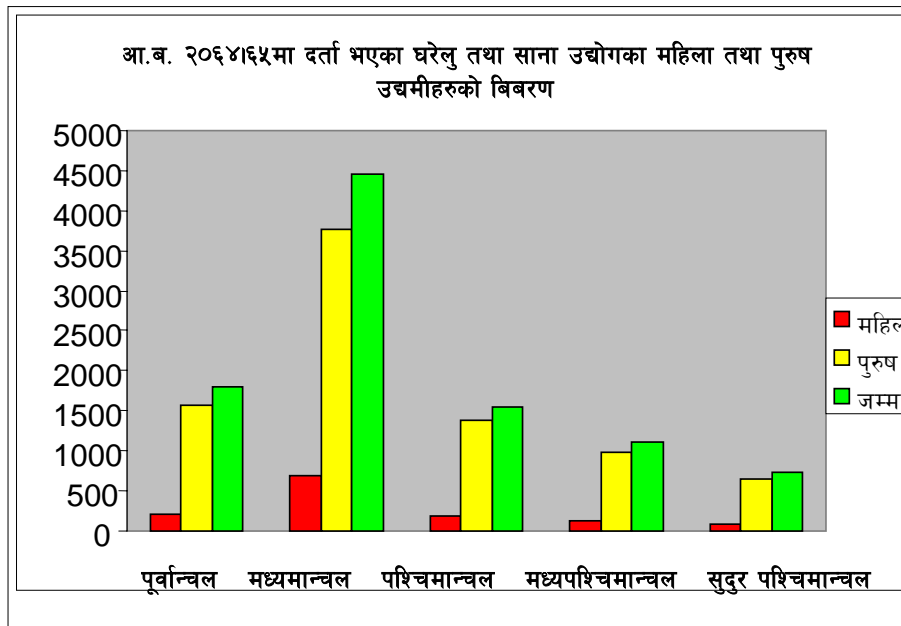
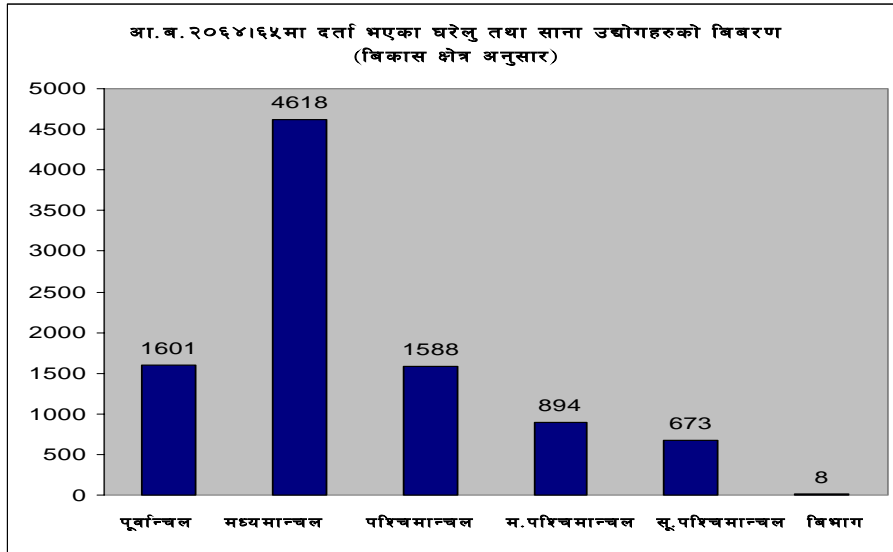
ख) घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गत संचालित जिल्लास्थित कार्यालयहरु

२८	इलाम	८०	२४	९२	११६	४२	१६२	२०४
२९	ताप्लेजुङ्ग	५	२	३	५	३	२३	२६

३०	पाचथर	१३	१	१२	१३	१३	३३	४६
३१	धनकुटा	२९	२	२७	२९	८	९६	१०४
३२	संखुवासभा	३०	१	२९	३०	११	९२	१०३
३३	तेह्रथुम	१६	२	१६	१८	३	४५	४८
३४	भोजपुर	१५		१६	१६	११	१७	२८
३५	उदयपुर	५६	१२	४४	५६	१	२१८	२१९
३६	खोटाङ्ग	३२		२९	२९	१२	५२	६४
३७	सोलुखुम्बु	१७	१६	४३	५९	६	९२	९८
३८	ओखलढुंगा	१७	३	१८	२१	१७	१५८	१७५
३९	दोलखा	५३	२	५१	५३	१०	२७९	२८९
४०	रामेछाप	३६	२	३४	३६		१६२	१६२
४१	सिन्धुली	५१	४	४३	४७		११३	११३
४२	सिन्धुपाल्चोक	७३	४	६९	७३		२३२	२३२
४३	नुवाकोट	९८	३	१०६	१०९	१०४	६०८	७१२
४४	रसुवा	१८	३	१४	१७	४६	११३	१५९
४५	धादिङ्ग	६८	८	६२	७०	६८	३८३	४५१
४६	तनहुँ	१००	३	४८	५१	३	१३२	१३५
४७	मनाङ्ग	२		२	२		१५	१५
४८	गोरखा	३६	३	३२	३५		१०१	१०१
४९	लमजुङ्ग	५६	३	५१	५४		२२७	२२७
५०	स्याङ्गजा	६१	१	५९	६०		१३३	१३३
५१	बाग्लुङ्ग	६८	१	७४	७५		१२३	१२३
५२	गुल्मी	४१	१	४२	४३		५८	५८
५३	म्याग्दी	२९		२४	२४		४५५	४५५
५४	मुस्ताङ्ग	६		५	५		५४	५४
५५	पर्वत	३२	१	३२	३३		२५०	२५०
५६	अर्घाखाँची	६७	४	६२	६६		३१७	३१७
५७	प्यूठान	३८	२	३६	३८	१	४१	४२
५८	सल्यान	२५		२५	२५		१३१	१३१
५९	रोल्पा	२९		२८	२८		८०१	८०१
६०	रुकुम	२६		२५	२५		११३	११३
६१	सुर्खेत	६८	८	६१	६९	२२	२४१	२६३
६२	दैलेख	५७	१	६६	६७		२८५	२८५
६३	कालिकोट	१७		१७	१७	३	५४	५७
६४	जाजरकोट	१२		१२	१२		५२	५२
६५	जुम्ला	८५	४३	२३३	२७६		१८२	१८२
६६	मृग	१४	२	१३	१५		२४	२४
६७	डोल्पा	१३		१३	१३		३३	३३
६८	हुम्ला	२९	२	२७	२९		२८३	२८३
६९	डोटी	२१	१	२१	२२		८९	८९
७०	अछाम	३५	४	६६	७०		४०	४०
७१	बाजुरा	३४	१०	२८	३८	८	१२७	१३५
७२	बझाङ्ग	२९	३	२६	२९	२	१०६	१०८
७३	बैतडी	२६		२६	२६		५६	५६
७४	डडेलधुरा	६०		५९	५९		११६	११६
७५	दार्चुला	१७	४	१३	१७		५७	५७
	जम्मा	१८४०	१८६	१९३४	२१२०	३९४	७५७४	७९६८
	कूल जम्मा	९३८२	१३४४	८५६०	९९०४	३७०९	२८२९५	५४५२३

माथिको तालिकाबाट आ.व. २०६४/६५ मा नेपालभर ९,३८२ वटा घरेलु तथा साना उद्योगहरु दर्ता भएको र ती उद्योगमा १,२९८ जना महिला र ८,३४० जना पुरुष उद्यमीहरु गरी जम्मा ९,६३८ उद्यमीहरु रहेको देखिन्छ । ती उद्योगहरुमा प्रस्तावित कूल रोजगारी संख्या ५४,५२३ रहेको छ । तल प्रस्तुत चार्टमा पांच वटै विकास क्षेत्रमा आ.व. २०६४/६५ मा दर्ता भएका घरेलु तथा साना उद्योगको संख्या र ती उद्योगका महिला तथा पुरुष उद्यमीहरुको

विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । मध्यमान्चल विकास क्षेत्रका उद्यमीहरुको संख्या अधिक रहेको छ भने सुदूर पश्चिमान्चल विकास क्षेत्रका उद्यमीहरुको संख्या न्युन देखिन्छ ।

घरेलु तथा साना उद्योगको फर्म वर्गीकरण अनुसार दर्ता

आर्थिक वर्ष	प्रा. फर्म	सा. फर्म	प्रा.लि.	जम्मा	पूजी लगानी (रु.करोडमा)	रोजगारी संख्या
२०४६।४७ सम्म	४२४६७	२८२७	२१३२	४७४२६	९७४.२५४	४४०९४०
२०४७।४८	४८२२	२७३	१०८	५२०३	११३	३७०९५
२०४८।४९	४९६८	४६५	२४२	५६७५	१४०	८५१२५
२०४९।५०	६०८७	३९८	२९६	६७८१	३१५	८२१७६
२०५०।५१	८५३५	६३०	३२१	९४८६	५७२	१५३०००
२०५१।५२	७८३३	४३९	२४७	८५१९	५३७.६४	७५०९१
२०५२।५३	८६३८	४६८	५४४	९६५०	७२२	९२५८१
२०५३।५४	७४०४	४४६	३४६	८१९६	६०४	८५५४०
२०५४।५५	८६६९	४७१	४८१	९६२१	८८१	९३०९४
२०५५।५६	८७८९	६८४	५३३	१०००६	९६२	८८९३३
२०५६।५७	८८८९	५४९	६८५	१०१२३	१०३५	७९६१८
२०५७।५८	८३६८	४०७	५४२	९३१७	७३२	६७९७५
२०५८।५९	८८५१	५२६	५१३	९८९०	७७२	६५३७४
२०५९।६०	६७६८	४५४	३४०	७५६२	५९१	४७४५५
२०६०।६१	५९८५	५४८	६००	७१३३	६११	४४७२५
२०६१।६२	६९७२	४९९	५५९	८०३०	११०१	७४६९५
२०६२।६३	५८६४	३७२	१९९४	८२३०	६७०	३९७३८
२०६३।६४	७५८७	३८६	७३८	८७११	७८२.६	५४१४५
२०६४।६५	७९९३	५३३	८५६	९३८२	८७७	५४५२३
जम्मा	१७५४८९	११३७५	१२०७७	१९८९४१	१२९९२.५	१७६१८६३

माथीको तालिकामा शुरुदेखि आ. व. २०६४।६५ सम्म फर्म वर्गीकरणको आधारमा घरेलु तथा साना उद्योगको दर्ता सम्बन्धी विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । आ. व. २०६४।६५ सम्म जम्मा कुल दर्ता भएका १,९८,९४१ वटा घरेलु तथा साना उद्योगहरू मध्ये प्राइभेट फर्म १,७५,४८९ वटा, साभेदारी फर्म ११,३७५ वटा र प्राइभेट लिमिटेड १२,०७७ वटा दर्ता भएका छन् ।

आर्थिक वर्ष २०६४।६५ मा मात्र अधिराज्यभर कुल ९३८२ घरेलु तथा साना उद्योग दर्ता भएकोमा ती उद्योगहरूमा प्रस्तावित कुल पूजी लगानी रु.८७७ करोड, वार्षिक अनुमानित उत्पादन क्षमता रु. १५ अरब ८१ करोड ७९ लाख ६१ हजार वरावर तथा प्रस्तावित रोजगारी संख्या ५४ हजार ५२३ जना रहेको छ ।

ड) सुविधा तथा सहूलियत :-

औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०४९ ले उद्योग व्यवसाय प्रवर्द्धनको लागि तोकिएको उद्योगहरूलाई तोकिएको अवधिको लागि आयकर, बिक्रीकर, अन्तशुल्क आदि आंशिक वा पूर्ण रूपमा छुट दिएको छ । उद्योगहरूले पाउने सुविधा एकै ठाउँबाट सहज रूपमा उपलब्ध होस् भनी उक्त ऐनमा एकद्वार समितिको व्यवस्था गरिएको छ । केन्द्रमा मात्र एकद्वार समिति रहँदा ऐनद्वारा प्रत्याभूत गरिएका सुविधा पाउन उद्योगीहरूलाई केन्द्रसम्म धाउनुपर्ने र सो काम बढी खर्चिलो तथा भ्रन्धटिलो भएका कारण एकद्वार समितिले उपसमितिको गठन गरी आफूमा निहित अधिकारमध्ये अन्तशुल्कको आधारमा ड्यूटी ड्र ब्याक बाहेकका सुविधाहरू जिल्लाबाटै दिने गरी घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गतका उपत्यका बाहिरका सबै कार्यालय प्रमुखलाई २०५७ जेठदेखि अख्तियारी दिइएको छ । यसबाट औद्योगिक व्यवसाय ऐनको सुविधा सम्बन्धी प्रावधानको कार्यान्वयन सुलभ र सरल हुने अपेक्षा विभागले गरेको छ ।

उद्योगीहरूले आ-आफ्नो क्षेत्रका उपसमितिको मार्फत आयकर छुटको सुविधा प्राप्त गर्न सक्दछन् । घरेलु तथा साना उद्योगहरूलाई एकद्वार समितिको निर्णयानुसार प्रदान गरेको आयकर सुविधाको तालिका नं. १२ र आयकर लगायत अन्य सुविधा तथा सहूलियतको विवरण तालिका नं.१३ मा दिइएको छ ।

तालिका नं. १२

घरेलु तथा साना उद्योगहरूलाई प्रदान भएको आयकर सुविधा

क्र.सं.	उद्योगको किसिम	आ.व. २०६०/६१	आ.व. २०६१/६२	आ.व. २०६२/६३	आ.व. २०६३/६४	आ.व. २०६४/६५
१	कार्पेट	१६	४	२	१६	१४
२	ऊनी धागो	०	०	०	०	०
३	राइस मिल	०	०	०	०	०
४	ईटा	०	०	०	०	०
५	स्टेशनरी	०	०	०	०	०
६	गार्मेन्ट	०	०	०	०	०
७	कपडा	०	०	०	०	०
८	अन्य	७	३	२	०	०
९	ऊनी पश्मना	५	३	४	१	०
१०	रोडा दुइडा	०	०	०	०	०
	जम्मा	२८	१०	८	१७	१४

आ. व. २०६०/६१ देखि आ. व. २०६४/६५ सम्म घरेलु तथा साना उद्योगहरूलाई प्रदान गरिएको आयकर सुविधा, अन्तःशुल्क छुट लगाएतका सुविधा, सहूलियत सम्बन्धी विवरणलाई संख्यात्मकरूपमा तलको तालिकामा देखाईएको छ।

तालिका नं. १३

घरेलु तथा साना उद्योगहरूलाई प्रदान गरिएको सुविधा सहूलियत सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	उद्योगको किसिम	आ.व. २०६०/६१	आ.व. २०६१/६२	आ.व. २०६२/६३	आ.व. २०६३/६४	आ.व. २०६४/६५
१	आयकर सुविधा	२८	१०	८	१७	१४
२	उद्योगलाई रासायनिक पदार्थ आयात गर्न सिफारिस	१०	९	३	२	१
३	उद्योगमा विदेशीलाई काममा लगाउन भिसाको सिफारिस	३	५	-	२	१२
४	जर्ती प्रमाणित	१८	१७	१३	१	०
५	साना उद्योग प्रमाणित	२१	१५	-	५	१
६	अन्तःशुल्क तथा अन्य छुट	-	-	-	०	०
७	वण्डेड बेरहाउसको सुविधा सिफारिस	-	४	२	२	०
८	मेशिनरी आयात सिफारिस	-	-	-	२	०
	भन्सार छुट सिफारिस	-	-	-	-	१
	जम्मा	८०	६०	२६	३१	२९

च) घरेलु तथा साना उद्योग विभागबाट सञ्चालित औद्योगिक प्रबर्द्धन कार्यक्रम :-

घरेलु तथा साना उद्योगहरूलाई पूजी लगानी, आधुनिक प्रविधि र बजार व्यवस्थापनमा प्रतिस्पर्धी बनाउन स्वच्छ/उच्च गुणस्तरीय उत्पादन, लागत कटौती, सहज र सही औद्योगिक व्यवस्थापनका अवधारणाहरू जस्ता विषयमा ज्ञान दिलाई उद्यमीहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने जस्ता कार्यहरू गर्न अति आवश्यक छ। यसै अनुरूप औद्योगिक प्रबर्द्धन सम्बन्धि विविध कार्यहरू जस्तै तालिम, कार्यशाला, गोष्ठी तथा छलफल, वातावरणीय सचेतना, उत्पादकत्व अभिवृद्धि, प्रविधि प्रसार एवं सूचना सम्प्रेषण जस्ता कार्यक्रमहरू यसमा समावेश गरिएको छ।

यस कार्यक्रमको उद्देश्य निम्नानुसार रहेको छः-

- उद्योग दर्ता, इजाजत, सुविधा प्रदान गर्ने सिलसिलामा परियोजना प्रतिवेदन, IEE प्रतिवेदनमा प्राविधिक परामर्श दिने।
- उद्यमी व्यावसायीलाई औद्योगिक परामर्श तथा जानकारी दिने।
- औद्योगिक स्कीम तर्जुमा गरी प्रचार प्रसार गर्ने।
- सञ्चालित उद्योगहरूलाई उत्पादनको गुणस्तर र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गरी वातावरणमा प्रतिकूल असर न्यून गर्ने जस्ता विषयमा तालिम तथा प्राविधिक परामर्श दिने।
- घरेलु तथा साना उद्योग क्षेत्रमा कार्यरत जनशक्तिको लागि औद्योगिक व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यशाला गोष्ठी/तालिम सञ्चालन गर्ने।
- सञ्चालनमा आउन नसकेको र रुग्ण घरेलु तथा साना उद्योगहरूलाई आवश्यक प्राविधिक सेवा प्रदान गरी तिनीहरूको सञ्चालनमा सहयोग पुर्याउने।
- औद्योगिक प्रबर्द्धनका सामग्रीहरू निर्माण गरी प्रचार प्रसार गर्ने।
- उद्योगहरूको स्थलगत अध्ययन तथा निरीक्षण गरी मूल्याङ्कन र अनुगमन गर्ने।
- स्वच्छ उत्पादनको अवधारणा अनुरूप उद्योग गर्न इच्छुक उद्यमीहरूका लागि आवश्यक निःशुल्क प्राविधिक परामर्श सेवा प्रदान गर्ने।

तालिका नं. १४

घरेलु तथा साना उद्योग विभागको आ.व.२०६४/६५ को वार्षिक कार्यक्रमको लक्ष्य तथा प्रगति विवरण

क) २७ जिल्लाको

क्र. सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	इकाइ	लक्ष्य	प्रगति
			परिमाण	परिमाण
१	घरेलु तथा साना उद्योग सम्बन्धि अन्तर्क्रिया गोष्ठी	पटक	१३	१२ जिल्ला
२	औद्योगिक मेला प्रदर्शनी	जिल्ला	१८	१२ जिल्ला
३	आय आर्जन अभिवृद्धिमा कर्जा प्रवाह, सवलीकरण (सम्बन्ध, प्रवाह, अनुगमन, असुली)	जिल्ला	२७	२३ जिल्ला
४	Online Service and Advocacy (काठमाण्डौ, ललितपुर, भक्तपुर, कास्की, मोरङ र रुपन्देही)	जिल्ला	६	सम्पन्न
५	दिगो औद्योगिक विकासमा वातावरणीय सचेतना एवं उत्पादकत्व अभिवृद्धि कार्यक्रम	जिल्ला	२७	२६ जिल्ला
६	तुलनात्मक लाभ तथा प्रतिस्पर्धात्मक क्षमताका उद्योग क्षेत्रको पहिचान (सुनसरी, सर्लाही, मकवानपुर, काठमाण्डौ र दाङ)	जिल्ला	५	सम्पन्न
७	हस्तकला अनुदान (ललितपुर)	जिल्ला	१	सम्पन्न
८	प्रशिक्षार्थी भ्रमण	जना	५४०	५७०
९	औद्योगिक तथा वाणिज्य सम्बन्धी तथ्याङ्क अद्यावधिक तथा सूचना सम्प्रेषण (२७ जिल्ला)	जिल्ला	२७	सम्पन्न
१०	सेवाग्राहीको सेवामा सरलीकरण, पारदर्शिता र सहजीकरण (२७ जिल्ला)	जिल्ला	२७	सम्पन्न

ख) विभागको

क्र.सं.	कार्यक्रम । क्रियाकलाप	प्रगती
१	कार्यालय प्रमुखहरूको गोष्ठी	१ पटक सम्पन्न

२	सिप विकास तालिम निर्देशिका परिमार्जन	१ पटक सम्पन्न
३	उद्योगीहरूलाई परामर्श तथा उद्योग निरीक्षण	२१ वटा उद्योग
४	औद्योगिक प्रवर्द्धन तालिम	१ पटक सम्पन्न
५	साना तथा मझौला उद्योग मा गुणस्तर व्यवस्थापन सम्बन्धि अध्ययन र परामर्श	गुणस्तर व्यवस्थापन, विधि तथा गुणस्तर योजना सम्पन्न
६	स्किम अपडेट र सफ्ट कपि निर्माणअन्तर्गत	६ वटा विषयको स्किम अपडेट र सफ्ट कपि निर्माण सम्पन्न
७	चौमासिक पत्रिका बुलेटिन प्रकाशन	२ पटक सम्पन्न
८	औद्योगिक तथ्यांक पुस्तिका प्रकाशन	१ पटक सम्पन्न
९	जनशक्ति विकास कार्यक्रम अन्तर्गत उद्यमशिलता विकास प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम	१ पटक सम्पन्न
१०	व्यवसाय सम्बर्द्धन कार्यक्रम	६ जना प्रशिक्षार्थी व्यवसायीहरूको व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्ने कार्य भैरहेको ।
११	Standardization, Technical Barrier to Trade(TBT), Sanitary and Phyto sanitary(SPS)With respect to WTO in Nepalese Industrial Context तालिम	सम्पन्न

घरेलु तथा साना उद्योग विभाग र समिति अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट सञ्चालित सीपमूलक तालिम र औद्योगिक जनशक्ति विकासको स्थिति

देशमा व्याप्त बेरोजगारीको समस्या समाधानका लागि व्यवसाय विकास तथा सीपमूलक तालिम मुलुकभरी नै सञ्चालन हुँदै आएका छन् । तालिम पश्चात् सानो-तिनो पूँजीको अभावमा व्यावसायिक चाहना कृण्ठित नहोस् भनी प्रशिक्षण लिएका व्यक्तिलाई विभाग र समितिको सम्बन्धित कार्यालयको सिफारिसमा सम्बन्धित जिल्लाका कृषि विकास बैङ्कबाट ऋण उपलब्ध गराईन्छ । यो कार्यक्रम देशका ७५ वटै जिल्लामा सञ्चालित छ ।

आ.व. २०६०।६१ देखि आ.व. २०६४।६५ सम्मको ५ वर्षको अवधिमा घरेलु तथा साना उद्योग विभाग र समिति अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट सञ्चालन गरिएका तालिमको जिल्लागत र विषयगत विवरणहरू तल तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. १५

घरेलु तथा साना उद्योग विभाग र घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गतका जिल्लास्थित कार्यालयहरुबाट प्रदान गरिएको प्रशिक्षणमा सहभागी प्रशिक्षार्थीहरुको विवरण

क्र.सं.	जिल्ला	आर्थिक वर्ष				
		२०६०/६१	२०६१/६२	२०६२/६३	०६३/६४	०६४/६५
१	भापा	२७३	२९४	३०४	२७१	३४६
२	मोरङ	२६१	२७३	२१७	२३९	२७४
३	सुनसरी	२६३	२९२	२८९	२७०	३०५
४	सप्तरी	२८०	२६१	२४२	२३५	२७७
५	सिराहा	३६६	३१९	२५९	२८९	२९४
६	धनुषा	२७५	३८०	२६१	२५६	२६७
७	महोत्तरी	२६०	२६८	२२९	२६३	३८४
८	सर्लाही	३४६	३५२	२५९	२६२	३७०
९	रौतहट	३०९	२६०	२६९	२९४	३१६
१०	बारा	२७२	२६५	२४६	२३८	३०७
११	पर्सा	२७६	३०९	२४२	२४४	२९१
१२	मकवानपुर	३२८	१९२	२४८	२३१	२७०
१३	चितवन	२७८	२६८	२६४	२४१	३२९
१४	काठमाडौं	२८२	३३२	३३२	४००	३५०
१५	ललितपुर	३०७	२६४	३२६	३५२	२७५
१६	भक्तपुर	२७९	३०७	२३६	२३७	२७३
१७	काभ्रेपलान्चोक	२७०	१८१	२१९	२३१	२५९
१८	कास्की	२५८	२६८	२८६	२७७	३०२
१९	पाल्पा	२५४	२२९	२५६	२३५	२६५
२०	नवलपरासी	२४९	३७८	२९१	२७१	२६०
२१	रुपन्देही	२८७	२५३	२३६	२७७	३००
२२	कपिलवस्तु	२७४	३१५	२४०	२३०	२५२
२३	दाङ	२८८	३६४	११३	२७१	२८२
२४	बाँके	२६७	२८०	२५४	२६३	२९५
२५	बर्दिया	२६९	२८२	१८९	२३७	२६९
२६	कैलाली	२८९	१७१	२२३	२४६	२६५
२७	कञ्चनपुर	२८०	२८१	२२७	२४४	२५८
	बिभाग जम्मा(२७ जिल्ला)	७६४०	७६३८	६७५७	७१०४	७९३५
२८	ताप्लेजुङ्ग	७३	५२	८३	६६	९२
२९	पााचथर	८५	७४	११६	८७	९८
३०	इलाम	२६५	२१५	२३१	१५७	२११
३१	तेह्रथुम	१२८	९५	१०३	८१	५९
३२	धनकुटा	१९२	१५५	१७६	१५०	१८०
३३	भोजपुर	१०६	८५	८५	६२	९३
३४	संखुवासभा	८०	६५	९७	७६	६३
३५	उदयपुर	२१२	१८०	२३७	१२४	१४१
३६	खोटाङ्ग	१०९	८५	१०७	९७	१२५
३७	ओखलढुङ्गा	८८	७७	५४	७४	७९
३८	सोलुखुम्बु	८५	६७	५५	६२	६६
३९	सिन्धुली	१८५	१२५	१३९	८२	७५
४०	रामेछाप	१६४	१६८	१५१	१३१	१०५
४१	दोलखा	२३८	२२१	१८१	११३	१४०
४२	सिन्धुपाल्चोक	१२९	८७	७९	८१	७५
४३	नुवाकोट	४१	११७	२०१	०	१८१
४४	रसुवा	१३५	६४	८३	६२	७२

४५	धादिङ्ग	१०१	१४४	१०६	१०५	८२
४६	तनहुँ	२४६	१८३	२२८	१७८	२२८
४७	गोरखा	१०१	११५	१३९	७९	९४
४८	स्याङ्जा	१०५	८७	११६	८१	७७
४९	लमजुङ्ग	१६६	१४२	११०	१०७	११७
५०	अर्घाखाँची	५१	८२	१०१	४२	८४
५१	गुल्मी	८१	३८	१२०	४७	८८
५२	पर्वत	३२	८५	१०१	६६	८५
५३	बागलुङ्ग	१८९	१३८	१७९	१४०	१६७
५४	म्याग्दी	२२	७४	७०	५९	५२
५५	मुस्ताङ्ग	९१	३९	५४	४३	४१
५६	मनाङ्ग	८३	३५	४८	१८	६७
५७	प्युठान	१००	१९०	१५७	१६६	१८६
५८	रोल्पा	४२	४०	६५	७४	१००
५९	रुकुम	६७	७१	७६	२२	६०
६०	सल्यान	५७	८७	७५	७४	३१
६१	सुर्खेत	४१	१८५	२०५	१४०	१०८
६२	दैलेख	१०३	६६	१०१	४५	५४
६३	जाजरकोट	७२	४०	५२	४७	४९
६४	डोल्पा	४८	३३	८७	८६	१८२
६५	जुम्ला	९९	७८	१४८	११३	२३६
६६	मुगु	३८	४५	८१	७२	१५९
६७	हुम्ला	२८	५७	९५	६४	८२
६८	कालीकोट	७३	४३	८५	४२	१५३
६९	आछाम	४७	५६	७२	६८	५८
७०	डोटी	१३५	१०७	१००	१५७	१७३
७१	बझाङ्ग	६४	३०	७८	६७	५०
७२	बाजुरा	६२	४८	७२	८१	७०
७३	डडेलधुरा	९५	४९	६०	४४	४९
७४	बैतडी	१०७	७४	११६	१३०	१२२
७५	दार्चुला	६०	५१	७२	५९	६०
	समिति जम्मा(४८ जिल्ला)	४९२१	४४४४	५३४७	४६४६	५०१९
७६	समितिको प्रधान कार्यालय बाट	११०९	१६४६	१६०६	१५०७	२०४३
	कूल जम्मा	१३६७०	१३७२८	१३७१०	१३२५७	१४९९७

माथीको तालिकामा घरेलु तथा साना उद्योग विभाग र घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गतका जिल्लास्तरिय कार्यालयहरु र आयोजनाहरुबाट प्रदान गरिएको सीपमूलक तथा उद्यमशिलता विकास तालिम कार्यक्रमको जिल्लागत विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०६४।६५ मा विभाग र समिति अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट सञ्चालित सीपमूलक तालिम प्राप्त गरेका विभिन्न समूह वर्गका महिला र पुरुष प्रशिक्षार्थीहरुको संख्यात्मक विवरण तलको तालिकाहरु १६ र १७ मा देखाईएको छ ।

तालिका नं. १६

घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट आ.ब.२०६४/६५ मा संचालित तालिममा सहभागी समूह/बर्गको संख्या

क्र.सं.	जिल्ला	ब्राह्मण			क्षेत्री			आदिवासी/जनजाति			दलित			मधेसी			मुसलमान			अपाङ्ग			अन्य			कूल जम्मा		
		महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	भापा	६०	३३	९३	१८	३४	५२	८	४३	१३१	१३	४	१७	२	१०	१२	०	०	०	७	५	१२	१०	१९	२९	१९	८	३३
२	मोरङ	२७	१३	४०	१२	५	१७	७	२१	९९	२०	५	२५	५३	२६	७९	२	०	२	७	२	९	१	२	३	२००	७४	
३	सुनसरी	७	४१	११२	२८	१३	४१	८९	२८	११७	१०	०	१०	३	१६	१९	०	०	०	०	०	३	३	३	३	२०४	१०१	
४	सप्तरी	२	१	३	०	२	२	२९	८	३७	२४	१३	३७	४४	१४३	१८८	४	६	१०	०	०	०	०	०	०	१०४	१७३	
५	सिराहा	१३	५	१८	९	२८	३७	४२	४८	९०	११	१८	२९	३६	७४	११०	०	१	१	१	१	२	७	०	७	११९	१७४	
६	धनुषा	०	०	०	०	०	०	७	५	१२	४३	१९	६२	७७	११४	१९१	०	२	२	०	०	०	०	०	०	१२७	१४७	
७	महोत्तरी	१७	९	२६	०	०	०	१७	२३	४०	४७	२२	६९	१२०	८६	२०६	२०	११	३१	२	१०	१२	०	०	०	२२३	१६१	
८	सर्लाही	४३	१५	५८	२१	६	२७	२०	१९	३९	१४	९	२३	१३६	७३	२०९	४	२	६	१	७	८	०	०	०	२३९	१३१	
९	रौतहट	२५	७	३२	९	४	१३	६९	१६	८५	४४	११	५६	०	०	१२	७	१९	१३	०	१३	८४	१४	९	९	२५७	५९	
१०	बारा	१७	१०	२७	८	४	१२	२९	६६	१५	२७	१४	४१	३१	५९	९०	२४	९	३३	१	०	१	६	२	८	१४३	१६४	
११	पर्सा	०	०	०	०	०	०	१८५	६६	२५१	१४	१५	२९	१०	०	१०	०	०	०	१	०	१	०	०	०	२१०	८१	
१२	मकवानपुर	४४	३	४७	१८	७	२५	१३९	२७	१६६	२३	०	२३	०	०	०	०	०	९	०	९	०	०	०	०	२३३	३७	
१३	चितवन	८४	६५	१४९	२६	८	३४	७४	४६	१२०	१३	१	१४	०	०	१	९	२	११	०	०	०	०	०	०	२०७	१२२	
१४	काठमाडौं	९९	३१	१३०	५७	१८	७५	९०	२१	१११	१७	६	२३	६	५	११	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२६९	८१	
१५	ललितपुर	४०	६	४६	२६	४	३०	११९	५९	१७८	८	०	८	०	०	०	०	१	१	५	७	१२	०	०	०	१९८	७७	
१६	भक्तपुर	४०	२३	६३	४५	९	५४	६४	८२	१४६	८	२	१०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१५७	११६	
१७	काभ्रे	२८	९	३७	२	४	४	८५	३२	११७	३	०	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	६८	३०	
१८	कास्की	९०	५४	१४४	२३	१५	३८	४३	१२	५५	२०	१६	३६	०	२	२	०	१	०	९	३	१२	३	१२	१५	१८८	११४	
१९	पाल्पा	४०	६१	१०१	१३	२२	३५	६१	५३	११४	८	१	९	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१२८	१३७	
२०	नवलपरासी	४६	२०	६६	६	४	१०	७४	३६	११०	२१	१७	३८	०	२१	२१	०	२	२	०	५	५	०	८	८	१४७	११३	
२१	सुनसरी	५०	२४	७४	२०	६	२६	८९	६३	१५२	७	३	१०	७	२८	३५	०	३	३	०	०	०	०	०	०	१७३	१२७	
२२	कपिलवस्तु	५४	२३	७७	२०	२	२२	२२	१९	४१	२४	१	२५	५२	१९	७	३	६	९	०	०	०	०	०	०	१८२	७०	
२३	दाङ	४७	२४	७१	४२	२४	६६	९०	३९	१२९	५	२	७	१	१	२	०	०	०	२	५	७	०	०	०	१८७	९५	
२४	बाँके	२७	१७	४४	५०	३४	८४	६७	४४	१११	१२	४	१६	४	७	११	१६	१०	२६	२	१	३	०	०	०	१७८	११७	
२५	बर्दिया	३९	१२	५१	२४	१३	३७	९४	४२	१३६	२८	१	२९	४	२	६	७	०	७	१	०	१	२	०	२	१९९	७०	
२६	कैलाली	२४	२०	४४	२०	१५	३५	७६	६७	१४३	८	९	१७	०	०	०	१५	०	१५	०	१	१	६	४	१०	१४९	११६	
२७	कञ्चनपुर	२१	२७	४८	४०	३३	७३	४३	६१	१०४	७	२३	३०	०	०	०	०	०	०	३	३	३	०	०	०	१११	१४७	
२८	जम्मा	१०४८	५४३	१६०१	५३७	३१२	८४९	१८८३	१०४६	२९२९	४८०	२१६	६९६	५८७	६८६	१२७३	१०८	६०	१६८	७०	५२	१२२	२०३	९४	२९७	४९९६	३०१९	

माथिको तालिकामा प्रस्तुत घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट आ.ब.२०६४/६५ मा संचालित तालिममा सहभागी ७,९३५ जना प्रशिक्षार्थीहरु मध्ये आदिवासी/जनजाति २९२९ जना, दलित ६९६ जना तथा अपाङ्गको संख्या १२२ जना रहेको देखिन्छ ।

तालिका नं. १७

घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गत आ.ब.२०६४/६५ मा संचालित तालिममा सहभागी समूह/बर्गको संख्या

क्र.सं.	जिल्ला	वार्षिक परिमाण लक्ष्य	आ.ब.०६४/०६५ को प्रगति											
			दलित			जनजाति			अपाङ्ग			अन्य		
			महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	ताप्लेजुङ	८०	१३	३	१६	४९	५	५४	५	०	५	१०	७	१७
२	पाचथर	९०	१८	०	१८	३२	४	३६	०	०	०	४१	३	४४
३	इलाम	१६०	७	८	१५	४९	४६	९५	१	१	२	५६	४३	९९
४	संखुवासभा	६०	४	४	८	२२	९	३१	०	०	०	१६	८	२४
५	भोजपुर	८०	२२	४	२६	३३	९	४२	०	१	१	२२	२	२४
६	तेह्रथुम	५०	८	०	८	१४	१२	२६	०	०	०	१५	१०	२५
७	धनकुटा	१६०	२४	५	२९	८	२२	११०	०	०	०	३५	६	४१

८	सोलुखुम्बु	६०	१	३	४	३६	१०	४६	१	०	१	७	८	१५
९	ओखलढुंगा	७०	२	०	२	४७	१९	६६	०	०	०	१०	१	११
१०	खोटाङ	७०	५	७	१२	४२	३०	७२	०	०	०	३२	९	४१
११	उदयपुर	१४०	१४	१०	२४	६४	१६	८०	०	०	०	२५	१२	३७
१२	दोलखा	१३०	१४	९	२३	२९	३८	६७	०	०	०	२६	२४	५०
१३	रामेछाप	९०	१५	०	१५	४४	११	५५	०	०	०	२५	१०	३५
१४	सिन्धुली	७०	१०	१	११	३२	७	३९	०	०	०	२२	३	२५
१५	सिन्धुपाल्चोक	७०	९	२	११	३१	१०	४१	०	०	०	१५	८	२३
१६	रसुवा	६०	६	०	६	३५	१२	४७	०	१	१	१७	१	१८
१७	नुवाकोट	१६०	२७	११	३८	६६	१८	८४	०	०	०	४८	११	५९
१८	धादिङ	७०	१	०	१	५४	१६	७०	१	०	१	८	२	१०
१९	गोरखा	८०	१३	२	१५	४२	०	४२	०	८	८	१७	१२	२९
२०	लमजुङ	९०	२२	१२	३४	४०	८	४८	०	०	०	२०	१५	३५
२१	मनाङ	५०	७	३	१०	२८	९	३७	०	०	०	१६	४	२०
२२	तनहु	१९०	२७	५	३२	८०	५४	१३४	०	०	०	४०	२२	६२
२३	स्याङजा	७०	७	१	८	२०	५	२५	०	०	०	२६	१८	४४
२४	गुल्मी	८०	१३	१	१४	११	१६	२७	०	०	०	२९	१८	४७
२५	अर्घाखाची	९०	४	२	६	२२	८	३०	०	०	०	१९	२९	४८
२६	पर्वत	६०	११	८	१९	१४	२	१६	१०	८	१८	२१	११	३२
२७	बाग्लुङ	१५०	२५	७	३२	४७	४१	८८	०	०	०	१६	३१	४७
२८	म्याग्दी	५०	११	१	१२	१७	५	२२	०	०	०	१३	५	१८
२९	मुस्ताङ	४०	११	२	१३	१६	१०	२६	०	०	०	०	२	२
३०	डोल्पा	१६०	९	२१	३०	२७	४२	६९	०	०	०	२९	५४	८३
३१	रुकुम	५०	५	३	८	१७	१६	३३	०	०	०	१०	९	१९
३२	रोल्पा	७०	५	०	५	३२	१७	४९	०	१	१	३४	११	४५
३३	सल्यान	३०	०	७	७	०	१३	१३	०	०	०	०	११	११
३४	प्युठान	१३०	१७	८	२५	६७	२७	९४	०	०	०	४७	२०	६७
३५	जाजरकोट	५०	४	२	६	६	४	१०	०	०	०	८	२५	३३
३६	सुर्खेत	१००	३१	९	४०	१५	६	२१	०	०	०	३१	१६	४७
३७	दैलेख	५०	०	७	७	१२	२	१४	०	१	१	१५	१७	३२
३८	जुम्ला	२१०	२७	३२	५९	३	४	७	०	०	०	९४	७६	१७०
३९	मुगु	१४०	९	२५	३४	१२	०	१२	०	०	०	३३	८०	११३
४०	कालिकोट	१२०	७	२०	२७	०	०	०	१	०	१	२५	१००	१२५
४१	हुम्ला	८०	११	१०	२१	०	१०	१०	०	०	०	२२	२९	५१
४२	बाजुरा	७०	१२	१	१३	२	३	५	०	२	२	३१	१९	५०
४३	बझाङ	५०	०	१	१	०	०	०	०	०	०	३१	१८	४९
४४	अछाम	६०	१	२	३	५	५	१०	०	०	०	२३	२२	४५
४५	डोटी	१५०	१५	४	१९	७	८	१५	०	१	१	८३	५५	१३८
४६	दार्चुला	५०	५	५	१०	४	३	७	०	०	०	१५	२८	४३
४७	बैतडी	१२०	३१	१६	४७	९	०	९	०	०	०	५७	९	६६
४८	डडेलधुरा	५०	४	१०	१४	२	०	२	०	०	०	२८	५	३३
	जम्मा	४३६०	५४४	२९४	८३८	१३२४	६१२	१९३६	१९	२४	४३	१२६३	९३९	२२०२
	केन्द्रस्तर	१४८०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	कूल जम्मा	५८४०	५४४	२९४	८३८	१३२४	६१२	१९३६	१९	२४	४३	१२६३	९३९	२२०२

माथिको तालिकामा प्रस्तुत घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट आ.ब.२०६४/६५ मा संचालित तालिममा सहभागी ७,०६२ जना प्रशिक्षार्थीहरु मध्ये आदिवासी/जनजाति १,९३६ जना, दलित ८३८ जना तथा अपाङ्गको संख्या ४३ जना रहेको देखिन्छ ।

तालिका नं. १८

घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट आ.ब.२०६४/६५ मा संचालित तालिमका प्रकार र सहभागी महिला पुरुषहरुको संख्यात्मक विवरण

क्र.सं.	जिल्ला	उद्यमशीलता विकास			सीपबिकास तालिम												कूल जम्मा		
					द्वन्द्वपिडित,दलित, जनजाति,पिछडिएको वर्ग			विशेष कार्यक्रम			एडभान्स तालिम			अन्य तालिम					
		महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	भापा	६	४९	५५	३४	११	४५	३	३८	४१	१७	०	१७	१३८	५०	१८८	१९८	१४८	३४६
२	मोरङ	३६	२६	६२	४६	२	४८	१६	९	२५	१०	०	१०	९२	३७	१२९	२००	७४	२७४
३	सुनसरी	४१	२४	६५	५०	०	५०	१७	१६	३३	१३	११	२४	८३	५०	१३३	२०४	१०१	३०५
४	सप्तरी	३१	३८	६९	४२	९	५१	३०	०	३२	३२	१	१९	२०	३०	७५	१०५	१०४	२७७
५	सिराहा	५	५७	६२	०	०	०	०	११	११	०	९	९	११४	९८	२१२	११९	१७५	२९४
६	धनुषा	१४	५६	७०	३६	१०	४६	०	३१	३१	९	७	१६	६८	३६	१०४	१२७	१४०	२६७
७	महोत्तरी	२४	३०	५४	४६	०	४६	१८	१०	२८	०	२०	२०	१३५	१०१	२३६	२२३	१६१	३८४
८	सर्लाही	५३	९	६२	२०	३२	५२	२६	०	२६	०	१९	१९	१४०	७	२११	२३९	१३१	३७०
९	रौतहट	४५	२३	६८	१२७	२७	१५४	१९	८	२७	१४	०	१४	५२	१	५३	२५७	५९	३१६
१०	बारा	१७	५४	७१	५२	१३	६५	१५	२०	३५	०	२२	२२	५९	५५	११४	१४३	१६४	३०७
११	पर्सा	५२	१५	६७	५६	०	५६	२२	९	३१	२६	०	२६	५४	५७	१११	२१०	८१	२९१
१२	मकवानपुर	५९	५	६४	४६	९	५५	११	१९	३०	२०	०	२०	९७	४	१०१	२३३	३७	२७०
१३	चितवन	६१	२	६३	६१	२	६३	०	३२	३२	२५	०	२५	६०	८६	१४६	२०७	१२२	३२९
१४	काठमाडौं	५०	२५	७५	५६	०	५६	२२	६	२८	३०	०	३०	१११	५०	१६१	२६९	८१	३५०
१५	ललितपुर	३५	३५	७०	३६	८	४४	०	२५	२५	४९	८	५७	७८	१	७९	१९८	७७	२७५
१६	भक्तपुर	२२	४१	६३	४८	४	५२	७	२१	२८	२०	०	२०	६०	५०	११०	१५७	११६	२७३
१७	काभ्रे	७०	०	७०	६३	३२	९५	१६	०	१६	१३	०	१३	२४	४१	६५	१८६	७३	२५९
१८	कास्की	४९	२२	७१	५०	३	५३	१७	१८	३५	३१	०	३१	४१	७	११२	१८८	११४	३०२
१९	पासा	२७	४४	७१	४७	०	४७	१	३१	३२	४	९	१३	४९	५३	१०२	१२८	१३७	२६५
२०	नवलपरासी	५१	१२	६३	०	०	०	१३	०	१३	८	२	१०	७५	९९	१७४	१४७	११३	२६०
२१	रुपन्देही	२६	४१	६७	५९	३	६२	१३	२०	३३	०	१७	७५	७५	४६	१२१	१७३	१२७	३००
२२	कपिलवस्तु	५१	६	५७	४२	६	४८	२१	६	२७	१५	७	२२	५३	४५	९८	१८२	७०	२५२
२३	दाङ	५४	७	६१	९६	५४	१५०	२६	०	२६	२३	०	२३	९३	३७	१३०	१८७	९५	२८२
२४	बाँके	२२	४७	६९	५०	०	५०	२	२९	३१	१५	१२	२७	८९	२९	११८	१७८	११७	२९५
२५	बर्दिया	४८	११	५९	५१	०	५१	२९	०	२९	१९	२	२१	५२	५७	१०९	१९९	७०	२६९
२६	कैलाली	३७	२१	५८	२३	२८	५१	२०	२१	४१	१०	६	१६	५९	४०	९९	१४९	११६	२६५
२७	कञ्चनपुर	१६	४१	५७	१५	३२	४७	०	३२	३२	१६	१	१७	६४	४१	१०५	१११	१४७	२५८
	जम्मा	१००२	७४१	१७४३	१२५२	२८५	१५३७	३३४	४४४	७७८	३८८	१७	५५९	२०४५	१३८१	३४२६	४९१६	३०१९	७९३५

माथिको तालिकामा घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट आ.ब.२०६४/६५ मा संचालित उद्यमशीलता विकास तालिम तथा अन्य प्रकारका तालिममा सहभागी महिला र पुरुषहरुको संख्या देखाईएको छ । तालिम प्राप्त कूल ७,९३५ जना प्रशिक्षार्थीहरु मध्ये महिला ४,९१६ जना (६१.९३ %) र पुरुष ३,०१९ जना (३८.०५ %) रहेको देखिन्छ ।

घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट सञ्चालित
सीपमूलक तालिमको विषयगत विवरण

क्र.सं.	तालिमको विवरण	आर्थिक वर्ष				
		आ.व. २०६०/६१	आ.व. २०६१/६२	आ.व. २०६२/६३	आ.व. २०६३/६४	आ.व. २०६४/६५
१	सिलाई प्रारम्भिक	७६२	७९८	८०१	४१३	६४१
२	गलैचा	४४	२१	३०	६	०
३	होजियारी	१५	१७	२४	२७	५४
४	हाउस वायरिङ्ग	४९८	४९१	४०६	६२९	७२५
५	ढाका बुनाई	४९	४६	५०	१६	८३
६	फेब्रिक पेन्टिङ्ग	१३९	१४२	१४१	८६	१६४
७	स्क्रिन प्रिन्ट	६०	६२	४०	३७	९
८	साबुन बनाउने	५६	५४	६१	२५	५५
९	मैनबत्ती	१९५	२०५	२१५	२५६	४७७
१०	ऊनी धागो कटाई	२२	२४	२५	०	०
११	दालमोठ/आलुचिप्स	१३६	१०८	९३	११२	१३०
१२	जनरल इलेक्ट्रिकल वर्क्स	२५	३२	२८	१५८	१८८
१३	गार्मेन्ट	५३	०	०	०	०
१४	भोला बुनाई	४६	५४	४०	०	१९
१५	टोमाटो केचप अचार	७०	६२	८०	१९८	४२
१६	चक	४८	४२	६१	१२	०
१७	बेत बास निगालो	१४५	१६५	९०	१३९	५१
१८	साइनबोर्ड पेन्टिङ्ग	२०१	२२१	१४०	१४५	१४२
१९	चाउचाउ	४५	४२	२१	८	५१
२०	हाउस पेन्टिङ्ग	१२	१६	१८	३५	६
२१	जानरल मेकानिकल	०	०	०	१५	८
२२	रेडियो, टी.भी.मर्मत	३१५	३९७	१०२	२९६	३०७
२३	मोटरसाइकल मर्मत	१२५	९८	४५	१४९	१७१
२४	खाद्य प्रशोधन	९८	११५	१०५	१५५	१३१
२५	काष्ठ कला	०	०	०	०	७
२६	सिमन्ट, रफिग टायल, हयुम पाइप	५०	४८	५०	०	०
२७	हस्तकला	०	०	०	४३	०
२८	साइकल, रिक्सा मर्मत	७५	७२	६७	७१	१००
२९	मेटल फेब्रिकेशन	३५	२१	२६	४५	०
३०	पापड चिप्स	५०	६२	६८	२३	१९
३१	अगरबत्ती	२४०	२७०	२६७	१७५	३४२
३२	इम्ब्राइडरी	४५	४४	४०	१४३	१९९
३३	मौरी पालन	१०२	१०८	९०	१२०	४७
३४	छालावस्तु उत्पादन	८५	९२	९३	११	२२
३५	नेपाली कागज र फाइल	१२८	१४५	१३०	०	०
३६	पुरुष हेयर कटिङ्ग	४४	६४	६९	४७	११२
३७	वाटिक	४२	४२	३५	०	३१
३८	सिकर्मी, कार्पेन्ट्री	३७	४४	३९	६६	२३
३९	प्लम्बिङ्ग	१२२	११२	१००	१७३	१९०
४०	हाते बुनाई होजियारी	२९२	३१२	२४१	२५५	१०९
४१	सेरामिक	९७	७८	६१	७	०
४२	पम्पसेट मर्मत (मिल समेत)	६२	६४	३१	१५	२३
४३	घडी, रेडियो मर्मत	२९	३२	४१	८	०
४४	बेकरी आधुनिक	३२	३४	२६	५७	३४
४५	ढकी बुनाई	१०	१०	९	१२	२०
४६	सिलाई एडभान्स	३१५	३२५	२२१	४३४	५३९

४७	फोटोग्राफी	२२	२२	२९	६२	७८
४८	टीका बनाउने	१२	१४	१०	६०	२५
४९	जुट क्राफ्ट	०	०	०	१४	१३
५०	जाम जेली	०	१०	९	०	१०
५१	स्टोभ मर्मत	०	०	०	०	२१
५२	मिथिला प्रिन्ट	१५	१२	०	७२	४५
५३	गुडिया बनाउने	१९	१७	२१	३८	०
५४	बन्दी तालिम	३५	३५	३६	३४	०
५५	मोबाईल मर्मत	०	०	०	२९	४४
५६	मोटर वाईन्डिङ्ग	०	०	०	१०	०
५७	ढाकाको पर्स	०	०	०	०	१७
५८	लेडिज हेयर कटिङ्ग ब्यूटि सियन	०	०	०	०	२०
५९	चुरा डिजाईन	०	०	०	०	१५
६०	भिडीयोगफी	०	०	०	०	२५
६१	सिलाई मेशिन मर्मत	०	०	०	०	१३५
६२	इन्भर्टर मर्मत	०	०	०	०	११
६३	कम्प्युटर तालिम	०	०	०	०	२१
६४	फेशन डिजाईन	०	०	०	०	३२
६५	कढाई तालिम	०	०	०	०	१२९
६६	प्रागारिक मल	०	०	०	०	३४
६७	मेहन्दी लगाउने	०	०	०	०	१०
६८	मुर्ति बनाउने	०	०	०	०	११
६९	भिसाई सिडि प्लेयर मर्मत	०	०	०	०	६
७०	वेटर बेट्रेस तालिम	०	०	०	०	१८
७१	केराको रेशावाटसामान बनाउने	०	०	०	०	१०
७२	ब्रिक्केट बनाउने	०	०	०	०	१०
७३	थान्का पेन्टिन्	०	०	०	०	१४
७४	फ्लोरिकल्बर	०	०	०	०	१०
७५	जरी पेन्टिन्	०	०	०	०	२२
७६	कुक	०	०	०	०	३७
७७	स्ववास	०	०	०	०	३४
७८	फिज मर्मत	०	०	०	०	७
७९	अचार बनाउने	०	०	०	०	५७
८०	अन्य विविध तालिम	४३०	४९२	५८७	२०६	०
	सीपमूलक तालिम जम्मा	५५८४	५७९३	५०१२	५१४७	६१९२
८१	सहभागितामूलक तालिम विभागबाट स्वीकृत	०	०	०	२२५	०
	कुल जम्मा	५५८४	५७९३	५०१२	५३७२	६१९२
८२	उद्यमशीलता विकास तालिम	२०५६	२००६	१७४५	१७३२	१७४३
	कुल जम्मा	७६४०	७७९९	६७५७	७१०४	७९३५

तलको तालिकामा घरेलु तथा साना उद्योग विभाग र घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गतका कार्यालयहरु तथा आयोजनाहरुबाट सञ्चालित सीपमूलक तालिम, उद्यमशीलता विकास तालिम तथा अन्य तालिम कार्यक्रमहरुको संख्यात्मक विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २०

घरेलु तथा साना उद्योग विभाग र घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गतका कार्यालय/आयोजनाबाट तालिम प्राप्त व्यक्तिहरुको संख्या

क्र.सं.	कार्यक्रम	आर्थिक वर्ष				
		२०६०/६१	२०६१/६२	२०६२/६३	२०६३/६४	२०६४/६५
१	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय (२७ जिल्ला)					
	- उद्यमशिलता	२०५६	२००६	१७४५	१७३२	१७४३
	- सीपमूलक तालिम	५५८४	५७९३	५०१२	५३७२	६१९२
२	घरेलु तथा साना उद्योग प्रशिक्षण केन्द्र					
	- सीप विकास तालिम (साधारण र एडभान्स)	५३१	४८५	४९३	४०३	४१६
	- सहभागितामा सीप विकास तालिम	८२३	६००	६००	७००	६०५
	- उद्यमशिलता विकास तालिम	१९८	१५०	८३	८२	१००
	- हातेकागज प्रवर्द्धन तालिम	१२८	१००	३६	३५	३०
	- छालावस्तु उत्पादन तालिम	८४	७०	७२	६७	६३
	- तयारी पोशाक सिलाई तालिम	२३६	२००	२०५	२२७	३३५
	- सेरामिक सीप विकास तालिम	९७	७८	४२	५०	५२
३	घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति					
	- सीप विकास तालिम	४७७७	५०४०	२६७६	५२४८	३८४५
	- उद्यमशिलता विकास तालिम	४७०	६३६	१०२०	७८३	६२२
	- व्यवस्थापन तालिम	३२	६६	१२८	१२२	१२६
	सहभागितामूलक तालिम			३०९७	०	२४३६
४	बन्दी प्रशिक्षण	३५	३५	३६	३४	३३
	जम्मा	१५०५१	१५२५९	१५२४५	१४८५५	१६५९८

कर्जा प्रवाह कार्यक्रम :-

उद्योग मन्त्रालय अन्तर्गत घरेलु तथा साना उद्योग विभाग, घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति अन्तर्गत केन्द्रिय तथा जिल्लास्तरीय कार्यालयहरु र सो मन्त्रालय अन्तर्गत स्वदेशी वा वैदेशिक सहयोगमा संचालित लघु उद्यम विकास कार्यक्रम, ग्रामीण व्यवसाय सहयोग कार्यक्रम, व्यवसाय सम्बर्द्धन कार्यक्रम लगायतका आयोजनाहरुद्वारा संचालन गरिने सीप विकास, उद्यमशीलता विकास तालिम प्रदान गरे पश्चात उद्योग स्थापना गरी संचालन गर्न आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थ तथा मेशिन, यन्त्र, उपकरण खरीदको लागि आवश्यक पर्ने पूंजीका निमित्त "लघु, घरेलु तथा साना उद्योग कर्जा व्यवस्थापन समन्वय समिति" ले तोके बमोजिमका प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित निकायमा दर्ता भएका र वित्तिय मध्यस्थको काम गर्न नेपाल राष्ट्र बैंकबाट अनुमति पाएका बैंक, वित्तिय संस्था, सहकारी संस्था वा गैर सरकारी संस्थाद्वारा कर्जा प्रवाह गर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

यसरी कर्जा उपलब्ध गराउने प्रयोजनका लागि समन्वय समितिले निर्णय गरे बमोजिमको बैंकमा रहने गरी एउटा "लघु, घरेलु तथा साना उद्योग कर्जा प्रवाह मूल कोष" स्थापना गरिने व्यवस्था "लघु, घरेलु तथा साना उद्योग कर्जा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०६३" ले गरेको छ । यस कर्जा प्रवाह कार्यक्रमलाई व्यवस्थित गर्न केन्द्रीयस्तरमा निम्न बमोजिमको "लघु, घरेलु तथा साना उद्योग कर्जा व्यवस्थापन समन्वय समिति" को व्यवस्था गरिएको छ ।

- महानिर्देशक, घरेलु तथा साना उद्योग विभाग - संयोजक
- कार्यकारी निर्देशक, घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति - सहसंयोजक
- नायव कार्यकारी निर्देशक/ विभागीय प्रमुख, विभाग, घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति - सदस्य (प्रशिक्षण)
- समन्वय समितिले तोकेको विज्ञ वा वित्तिय संस्थाका प्रतिनिधि (तीन जना) - सदस्य (बढीमा)
- निर्देशक, योजना शाखा, घरेलु तथा साना उद्योग विभाग - सदस्य सचिव

कर्जा प्रवाह कार्यक्रमलाई जिल्लास्तरमा प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्न सघाउ पुर्याउन निम्नानुसारको जिल्लास्तरीय "लघु, घरेलु तथा साना उद्योग कर्जा प्रवाह व्यवस्थापन समिति" को व्यवस्था रहेको छ ।

- विभाग/समितिको जिल्लास्तरीय घरेलु तथा साना कार्यालयको प्रमुख - संयोजक उद्योग
- कर्जा प्रवाहमा संलग्न वित्तिय संस्थाको प्रमुख - सदस्य
- लगानीमा संलग्न वित्तिय संस्थाको कर्जा हेर्ने अधिकृत - सदस्य
- जिल्ला विकास समितिको उद्यम विकास हेर्ने अधिकृत - सदस्य
- प्राविधिक, विभाग/समितिको जिल्लास्तरीय कार्यालय - सदस्य-सचिव

यस कार्यक्रमको थालनी भएपछि आर्थिक वर्ष २०६४/६५ सम्ममा भएको कर्जा लगानी र असुलीको जिल्लागत विवरणहरु तल तालिकामा देखाइएको छ । साविकको कर्जा प्रवाह निर्देशिका खारेज भई नयाँ "लघु, घरेलु तथा साना उद्योग कर्जा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०६३" स्वीकृत भई प्रक्रियागत कार्यान्वयनको चरणमा रहेकोले आ.ब. २०६३/०६४ पछि कर्जा प्रवाह भएको छैन ।

“एक गाउँ, एक उत्पादन”

“उद्यमशिलताको विकाश, बेरोजगारी
समस्याको दिगो निकास”

“धन कमाउन व्यापार गरौं
धर्म कमाउन दान गरौं
इज्जत कमाउन समाजसेवा गरौं
यी सबै कमाउन उद्योग-व्यवसाय
गरौं”

सिपमूलक तालिम प्राप्त व्यक्तिहरुलाई आर्थिक वर्ष २०६४/६५ सम्मको कर्जा प्रवाह विवरण

(क) विभाग अन्तर्गत

(रकम रु. हजारमा)

क्र.सं.	जिल्ला	आ.व.०६३६४ सम्मको					आ.व.०६४६५ को मात्र					आ.व.०६४६५ सम्मको				
		उद्यमीको संख्या	लगानी रकम	असुली रकम			उद्यमीको संख्या	लगानी रकम	असुली रकम			उद्यमीको संख्या	लगानी रकम	असुली रकम		
				सावां	व्याज	जम्मा			सावां	व्याज	जम्मा			सावां	व्याज	जम्मा
१	भापा	३७७	१८३५.०००	१०११.९६५	१०२.८३३	१११४.७९८	०	०	३३	२.९७	३६	३७७	१८३५	१०४५	१०५.८	११५१
२	मोरङ्ग	४४१	१५१५.०३८	३७६.३८२	२५४.५२५	६३०.९०७	०	०			०	४४१	१५१५	३७६.४	२५४.५	६३०.९
३	सुनसरी	२७५	१३३०	८३०	१८३	१०१३	०	०	५	२६	३१	२७५	१३३०	८३५	२०९	१०४४
४	सप्तरी	१६१	१०५१.५००	७६४.३८०	५३३.४४०	१२९७.८२०	०	०	१८.६	४८.४	६७	१६१	१०५२	७८२.९	५८१.८	१३६५
५	सिराहा		५००.८००	२४०.८००	८४.९००	३२५.७००	०	०			०		५००.८	२४०.८	८४.९	३२५.७
६	धनुषा	५५	२५५.०००	२६.०००	४५.०००	७१.०००	०	०			०	५५	२५५	२६	४५	७१
७	महोत्तरी	१११	७८४.५००	०.०००	०.०००	५७५.४००	०	०			०	१११	७८४.५	०	०	०
८	सर्लाही	७४	४६५.९००	३०	१३.६७३	४३.६७३	०	०	१०	०.६३	१०.६	७४	४६५.९	४०	१४.३	५४.३
९	रौतहट	३६५	१७४५.०००	१२५१.२७८	०.०००	१२५१.२७८	०	०			०	३६५	१७४५	१२५१	०	१२५१
१०	वारा	४६	३२३.०००	२७३.०००	१६.०००	२८९.०००	०	०			०	४६	३२३	२७३	१६	२८९
११	पर्सा	३८	१९१.६४५	११.६१९	८.०७२	१९.६९१	०	०			०	३८	१९१.६	११.६९	८.०७२	१९.६९
१२	मकवानपुर	४२	१६०.०००	०.०००	०.०००	१५४.०८५	०	०			०	४२	१६०	०	०	०
१३	चितवन	८५	८१०.६००	२९७.४६९	३५.०३१	३३२.५००	०	०			०	८५	८१०.६	२९७.५	३५.०३	३३२.५
१४	काठमाडौं	३२	१६६.०००	१८.३९०	०.०००	१८.३९०	०	०			०	३२	१६६	१८.३९	०	१८.३९
१५	ललितपुर	१००	४९७.९००	०.०००	०.०००	२९०.९००	०	०			०	१००	४९७.९	०	०	०
१६	भक्तपुर	९४	४१८.८९२	५०८.०५९	५१३.७५५	१०२१.८१४	०	०			०	९४	४१८.९	५०८.१	५१३.८	१०२२
१७	काभ्रे	२८	४१४.०००	२६८.४०७	९७.६४९	३६६.०५६	०	०			०	२८	४१४	२६८.४	९७.६५	३६६.१
१८	कास्की	१०५	५१४.०००	३९३.०००	९६.०००	४८९.०००	०	०			०	१०५	५१४	३९३	९६	४८९
१९	पाल्पा	१८२	६२२.०००	३९७.०००	१२३.०००	५२०.०००	०	०	५.९२	८.६५	१४.६	१८२	६२२	४०२.९	१३१.७	५३४.६
२०	नवलपरासी	३२८	२२५८.५५०	१५१०.९३६	२३७.९११	१७४८.८४७	०	०			०	३२८	२२५९	१५११	२३७.९	१७४९
२१	रुपन्देही	११३	६३४	०.०००	०.०००	६३४	०	०			०	११३	६३४	०	०	०
२२	कपिलवस्तु	७४	४९५.०००	३३३.४००	३.२००	३३६.६००	०	०	१४.७	९.३	२४	७४	४९५	३४८.१	१२.५	३६०.६
२३	दाङ्ग	१९०	१४१६.५००	०.०००	०.०००	८३२.२९३	०	०			०	१९०	१४१७	०	०	०
२४	बाँके	१९३	२४४०.५००	२१६५.२५२	५३९.६९२	२७०४.९४४	०	०	५५.१	३५.३	९०.५	१९३	२४४१	२२२०	५७५	२७९५
२५	बाँदिया	३२	५४८.१५०	४०३.०१९	१२१.६२६	५२४.६४५	०	०	२२.९	१.५३	२४.४	३२	५४८.२	४२५.९	१२३.२	५४९.१
२६	कैलाली	७	४३.१२	४.६४६	४.१६८	८.८१४	०	०			०	७	४३.१२	४.६४६	४.१६८	८.८१४
२७	कञ्चनपुर	४३	१९१.६००	२१९.५००	०.०००	२१९.५००	०	०			०	४३	१९१.६	२१९.५	०	२१९.५
	जम्मा	३५२८	२११२३	११०२७	३१६७.७	१६४७२.२	०	०	१६५	१३३	२९८	३५२८	२११२३	१११९२	३३०१	१४४९३

(ख) समिति अन्तर्गत

क्र.सं.	जिल्ला	आ.व.०६३६४ सम्मको					आ.व.०६४१६५ को मात्र					आ.व.०६४१६५ सम्मको				
		उद्यमीको संख्या	लगानी रकम	असुली रकम			उद्यमीको संख्या	लगानी रकम	असुली रकम			उद्यमीको संख्या	लगानी रकम	असुली रकम		
				सावाँ	ब्याज	जम्मा			सावाँ	ब्याज	जम्मा			सावाँ	ब्याज	जम्मा
१	ईलाम	२६३	३१४८.००	२६५६.२५	१४००.०६	४०५६.३०	०	०	०	०	२६३	३१४८.००	२६५६.२५	१४००.०६	४०५६.३०	
२	ताप्लेजुङ्ग	१३७	८६५.५०	६१९.८६	१०५.३१	७२५.१७	०	०	०	०	१३७	८६५.५०	६१९.८६	१०५.३१	७२५.१७	
३	पाँचथर	२७२	२४७६.२३	१३५१.४८	५०९.३१	१८६०.७८	०	०	०	०	२७२	२४७६.२३	१३५१.४८	५०९.३१	१८६०.७८	
४	धनकुटा	५२१	२६३३.००	१२३५.१५	३६७.७८	१६०२.९३	०	०	०	०	५२१	२६३३.००	१२३५.१५	३६७.७८	१६०२.९३	
५	संखुवासभा	४६	४२९.००	२००.८९	७६.७५	२७७.६५	०	०	०	०	४६	४२९.००	२००.८९	७६.७५	२७७.६५	
६	तेह्रथुम	२५९	१३११.७२	८८१.६९	१०६.२६	९८७.९४	०	०	०	०	२५९	१३११.७२	८८१.६९	१०६.२६	९८७.९४	
७	भोजपुर	८५	४६४.००	१५०.८०	४४.२६	१९५.०६	०	०	०	०	८५	४६४.००	१५०.८०	४४.२६	१९५.०६	
८	उदयपुर	१९७	१४६४.००	९६०.२६	१३.७२	९७३.९७	०	०	०	०	१९७	१४६४.००	९६०.२६	१३.७२	९७३.९७	
९	खोटाङ	२२९	१७७५.५०	६४०.००	१६९.६४	८०९.६४	०	०	०	०	२२९	१७७५.५०	६४०.००	१६९.६४	८०९.६४	
१०	सोलुखुम्बु	३९	५६.००	१७२.९२	५१.३४	२२४.२७	०	०	०	०	३९	५६.००	१७२.९२	५१.३४	२२४.२७	
११	ओखलढुंगा	११७	७३१.५०	४२७.१६	१२३.४९	५५०.६५	०	०	०	०	११७	७३१.५०	४२७.१६	१२३.४९	५५०.६५	
१२	दोलखा	५४	४०२.९०	११६.६८	४१.८४	१५८.५२	०	०	०	०	५४	४०२.९०	११६.६८	४१.८४	१५८.५२	
१३	रामेछाप	६४	३१९.५०	८७.२५	४०.२०	१२७.४५	०	०	०	०	६४	३१९.५०	८७.२५	४०.२०	१२७.४५	
१४	सिन्धुली	८१	३९१.२३	२८३.००	२१४.००	४९७.००	०	०	०	०	८१	३९१.२३	२८३.००	२१४.००	४९७.००	
१५	सिन्धुपाल्कोक	२७	२२४.२०	१०९.२५	१४.१४	१२३.३९	०	०	०	०	२७	२२४.२०	१०९.२५	१४.१४	१२३.३९	
१६	नुवाकोट	३९	३०३.४१	१११.३७	६९.८१	१८१.१८	०	०	०	०	३९	३०३.४१	१११.३७	६९.८१	१८१.१८	
१७	रसुवा	५८	३४०.३०	१९२.००	५७.५८	२४९.५८	०	०	०	०	५८	३४०.३०	१९२.००	५७.५८	२४९.५८	
१८	धादिङ्ग	२६	१७४.२४	४४.९०	५६.२२	१०१.१३	०	०	०	०	२६	१७४.२४	४४.९०	५६.२२	१०१.१३	
१९	तनहुँ	२३५	१२०६.४४	५८२.३०	२२७.७६	८१०.०५	०	०	०	०	२३५	१२०६.४४	५८२.३०	२२७.७६	८१०.०५	
२०	मनाङ्ग	१५९	५८७.२२	४१९.३३	१११.७५	५३१.०८	०	०	०	०	१५९	५८७.२२	४१९.३३	१११.७५	५३१.०८	
२१	गोरखा	८९	३७१.३३	४३.२९	१८.७८	६२.०७	०	०	०	०	८९	३७१.३३	४३.२९	१८.७८	६२.०७	
२२	लमजुङ्ग	१५४	९१५.७७	५७७.९६	२४०.९२	८१८.८८	०	०	०	०	१५४	९१५.७७	५७७.९६	२४०.९२	८१८.८८	
२३	स्याङ्जा	१०९	५८.७०	३१३.३८	२४३.५१	५५६.८८	०	०	०	०	१०९	५८.७०	३१३.३८	२४३.५१	५५६.८८	
२४	बाग्लुङ्ग	११६	५९०.००	३२८.२०	१२६.६६	४५४.८६	०	०	०	०	११६	५९०.००	३२८.२०	१२६.६६	४५४.८६	
२५	गुल्मी	७०	५४६.००	४६३.९५	११०.२७	५७४.२२	०	०	०	०	७०	५४६.००	४६३.९५	११०.२७	५७४.२२	
२६	म्याग्दी	११२	७२९.००	५९२.१५	२८३.३१	८७५.४६	०	०	०	०	११२	७२९.००	५९२.१५	२८३.३१	८७५.४६	
२७	मुस्ताङ्ग	१	७.५०	०.७५	०.००	०.७५	०	०	०	०	१	७.५०	०.७५	०.००	०.७५	
२८	पर्वत	१९	१३९.००	५९.००	२९.५०	८८.५०	०	०	०	०	१९	१३९.००	५९.००	२९.५०	८८.५०	
२९	अर्घाखाँची	१२	७७.५०	४४.७८	१५.२१	५९.९९	०	०	०	०	१२	७७.५०	४४.७८	१५.२१	५९.९९	
३०	प्युठान	१४	११६.००	१११.००	२६.००	१३७.००	०	०	०	०	१४	११६.००	१११.००	२६.००	१३७.००	
३१	सल्यान	५२	२९३.४१	१५३.१७	७१.१३	२२४.३०	०	०	०	०	५२	२९३.४१	१५३.१७	७१.१३	२२४.३०	

३२	रोल्पा	९२	६१०.००	२१३.००	८०.०२	२९३.०२	०	०	०	०	०	९२	६१०.००	२१३.००	८०.०२	२९३.०२
३३	रुकुम	२५	३२२.५०	१०४.४३	४०.१९	१४४.६१	०	०	०	०	०	२५	३२२.५०	१०४.४३	४०.१९	१४४.६१
३४	सुर्खेत	७६	४२०.००	२९४.६०	७८.४६	३७३.०६	०	०	०	०	०	७६	४२०.००	२९४.६०	७८.४६	३७३.०६
३५	दैलेख	५६	६८८.५०	१४९.२८	१५०.२५	२९९.५३	०	०	०	०	०	५६	६८८.५०	१४९.२८	१५०.२५	२९९.५३
३६	कालिकोट	२०	२१३.२७	९५.३०	३९.९३	१३५.२३	०	०	०	०	०	२०	२१३.२७	९५.३०	३९.९३	१३५.२३
३७	जाजरकोट	५९	८७९.८३	३२५.४६	२११.६५	५३७.११	०	०	०	०	०	५९	८७९.८३	३२५.४६	२११.६५	५३७.११
३८	जुम्ला	२१	२०४.००	१०२.१३	४८.७४	१५०.८७	०	०	०	०	०	२१	२०४.००	१०२.१३	४८.७४	१५०.८७
३९	मुगु	१६	१९३.००	१०४.२५	४२.२३	१४६.४८	०	०	०	०	०	१६	१९३.००	१०४.२५	४२.२३	१४६.४८
४०	डोल्पा	९	६२.००	१३.१७	१२.७७	२५.९३	०	०	०	०	०	९	६२.००	१३.१७	१२.७७	२५.९३
४१	हुम्ला	१३	१४३.२०	१०९.२३	३२.७४	१४१.९७	०	०	०	०	०	१३	१४३.२०	१०९.२३	३२.७४	१४१.९७
४२	डोटी	३१	९३१.००	१९९.४२	२२०.३५	४१९.७७	०	०	०	०	०	३१	९३१.००	१९९.४२	२२०.३५	४१९.७७
४३	अछाम	४१	०.७०	०.००	३.३५	३.३५	०	०	०	०	०	४१	०.७०	०.००	३.३५	३.३५
४४	बाजुरा	८	३७.००	१२.५४	४.५५	१७.०८	०	०	०	०	०	८	३७.००	१२.५४	४.५५	१७.०८
४५	बझाङ	१६	१९५.००	६१.७९	१६.४१	७८.२०	०	०	०	०	०	१६	१९५.००	६१.७९	१६.४१	७८.२०
४६	बैतडी	२५	१३१.२०	२१.००	९.६६	३०.६६	०	०	०	०	०	२५	१३१.२०	२१.००	९.६६	३०.६६
४७	डडेलधुरा	३८	१८७.००	४३.७८	२१.१३	६४.९१	०	०	०	०	०	३८	१८७.००	४३.७८	२१.१३	६४.९१
४८	दार्चुला	४१	१३७.५०	२३.४२	२३.०७	४६.४९	०	०	०	०	०	४१	१३७.५०	२३.४२	२३.०७	४६.४९
जम्मा		४२४३	२८५०३.७७	१५८०२.९३	६००२.००	२१८०४.९३	०	०	०	०	०	४२४३	२८५०३.७७	१५८०२.९३	६००२.००	२१८०४.९३
विभाग जम्मा		३५२८	२११२३	११०२७	३१६७.७	१६४७२.२	०	०	१६५	१३३	२९८	३५२८	२११२३	१११९२	३३०१	१४४९३
कूल जम्मा		७७७१	४९६२७	२६८३०	९१७०	३८२७७	०	०	१६५	१३३	२९८	७७७१	४९६२७	२६९९५	९३०३	३६२९८

लघु, घरेलु तथा साना उद्योग विकास कोष, २०६२

विश्व व्यापार संगठन (WTO) मा नेपालको प्रवेशसँगै लघु, घरेलु तथा साना उद्योग व्यवसायका क्षेत्रमा नयाँ अवसर र चुनौतीहरू पनि सिर्जना भएको सन्दर्भमा लघु, घरेलु तथा साना उद्योग व्यवसायीहरूलाई प्रविधि सेवा, क्षमता विकास, बजार पहुँच र अन्य पूर्वाधारहरूमा संस्थागत टेवा पुऱ्याउन नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को बजेटमा एक कोषको स्थापना हुने कुरा उल्लेख भए बमोजिम सो कोषबाट लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको क्षेत्रमा संलग्न निजी क्षेत्रका छाता संगठनहरूसँगको समन्वयमा लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको प्रविधि सेवा, क्षमता विकास, बजार पहुँच तथा अन्य पूर्वाधारहरूमा संस्थागत टेवा पुऱ्याउन नेपाल सरकारको निर्णय अनुसार २०६२/६३ देखि यस कोषको स्थापना भएको हो । कोषको संचालन तथा व्यवस्थापन समिति निम्नानुसार रहेको छ ।

(क)	सचिव, उद्योग, मन्त्रालय	अध्यक्ष
(ख)	सहसचिव, राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय	सदस्य
(ग)	सहसचिव, अर्थ मन्त्रालय	सदस्य
(घ)	सह-सचिव, उद्योग, मन्त्रालय	सदस्य
(ङ)	अध्यक्ष, नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ	सदस्य
(च)	अध्यक्ष, नेपाल घरेलु तथा साना उद्योग महासंघ	सदस्य
(छ)	महानिर्देशक, घरेलु तथा साना उद्योग विभाग	सदस्य सचिव

यस कोषबाट आ.व. ०६४/६५ मा निम्न अनुसारका कार्यक्रमहरू भएका छन् :-

१. **औद्योगिक महोत्सव, मेला, प्रदर्शनीमा सहयोग :-** उद्योग वाणिज्य महासंघ, घरेलु तथा साना उद्योग महासंघ मार्फत राष्ट्रिय स्तर, क्षेत्रिय स्तर र जिल्ला स्तरका औद्योगिक महोत्सव, मेला प्रदर्शनीलाई अनुदान सहयोग दिइएको छ । यस वर्ष २५ वटा मेला प्रदर्शनीलाई सहयोग भएको छ । यसबाट उत्पादन र बजारीकरणमा सहयोग पुग्ने विश्वास लिइएको छ ।
२. **क्षमता विकास तथा तालिम कार्यक्रम :-** उद्योग वाणिज्य महासंघ, घरेलु तथा साना उद्योग महासंघ र हस्तकला महासंघ मार्फत विभिन्न क्षमता विकासका तालिमलाई सहयोग भएको छ ।
३. **क) साना घरेलु उद्योग ग्राम स्थापना :-** साविक शिल्पकलाको, हाल कोषको काठमाण्डौं न्युरोड गेटमा रहेको भवन ४१५ वर्ष देखि बन्द भइरहेकोमा हाल कोषबाट मर्मत संभार गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ । नेपाली उत्पादनलाई मात्र राख्न पाउने गरी सो भवन संचालनमा ल्याउने काम भएको छ ।
- ख)** का.म.न.पा. वार्ड नं. ९ बत्तिसपुतली स्थित घरेलु तथा साना उद्योग विकास समितिको करिब १० रोपनी जग्गामा घरेलु उद्योग ग्राम बनाउन लागिएको छ । सो जग्गामा कम्पाउण्ड वाल लगाउन ठेक्का स्वीकृत भई कार्य प्रक्रियामा रहेको छ ।

यस कोषमा २०६३/६४ सम्म नेपाल सरकारबाट प्राप्त ३ करोड ८७ लाख एवं साविक शिल्पकला विक्री भण्डार पाल्पा र नुवाकोटबाट प्राप्त घर भाडा रकम रु. ४ लाख ६८ हजार गरी जम्मा ३ करोड ९१ लाख ७८ हजार आम्दानी भएको छ । तपसिल समेतका कार्यक्रमहरूमा १ करोड १० लाख ५७ हजार खर्च भई ०६४/६५ को बैक मौज्दात २ करोड ८१ लाख २२ हजार रहेकोमा घर भाडा, ऋण व्याज प्राप्ती समेत ५ लाख १० हजार भएको कोषको आम्दानी छ ।

यस कोषबाट आ.व. ०६५।६६ को जेठ सम्म निम्न अनुसार कार्यक्रमहरु भएको छन् :-

आ.व. ०६३।६४

१. उद्योग वाणिज्य महासंघबाट भएका कार्यक्रमहरु औद्योगिक महोत्सव, मेला, प्रदर्शनी, तालिम, गोष्ठी (२४ वटा) को लागि रु. ३० लाख ५० हजार खर्च भएको छ।
२. नेपाल घरेलु तथा साना उद्योग महासंघबाट तालिम, मेला, गोष्ठी २८ वटा सम्पन्न भई रु. ३१ लाख ८० हजार खर्च भएको छ।
३. क) नेपाल हस्तकला महासंघलाई २ वटा कार्यक्रमको लागि ऋण सहयोग रु. १८ लाख ७५ हजार व्याजमा दिइएको छ।
ख) धातु मूर्ति, मेला आदिको लागि १ लाख ६५ हजार सहयोग गरी खर्च भएको छ।

आ.व. ०६४।६५

१. उद्योग, वाणिज्य महासंघबाट ११ वटा मेला, महोत्सवको लागि रु. ११ लाख सहयोग भएको।
२. नेपाल घरेलु तथा साना उद्योग मार्फत संचालित ५ वटा मेला, महोत्सवको लागि १३ लाख ५० हजार सहयोग भएको।

आ.व. ०६५।६६

१). औद्योगिक मेला प्रदर्शनीमा लघु कोषबाट गरिएको सहयोग तथा अन्य जानकारी

- घरेलु उद्योग महोत्सव तथा राष्ट्रिय औद्योगिक प्रदर्शनी, २०६५ काठमाण्डौंमा आयोजना, कोषबाट अनुदान १० लाख, ४६ जिल्लाको सहभागिता, १३५ स्टल स्थापना, २०९६४० जना अवलोकनकर्ता, २ करोड २५ लाखको कारोवार
- भक्तपुर महोत्सव २०६५ (कोषबाट अनुदान २ लाख ५० हजार) सहभागी घरेलु तथा साना उद्योग संख्या ६० वटा, ७५ हजार अवलोकनकर्ता
- कन्चनपुर महोत्सव २०६५ (कोषबाट अनुदान २ लाख ५० हजार) सहभागी घरेलु तथा साना उद्योग संख्या ५५ वटा, अवलोकनकर्ता १ लाख ५० हजार,
- बुटवल महोत्सव, २०६५ (कोषबाट अनुदान १ लाख ५० हजार) सहभागी घरेलु तथा साना उद्योग संख्या १०० वटा, अवलोकनकर्ता ६ लाख
- दमक महोत्सव, २०६५ (कोषको अनुदान ५० हजार) अवलोकनकर्ता १ लाख सहभागी घरेलु तथा साना उद्योग संख्या २५ वटा
- पाँचथर महोत्सव (जिल्लास्तर) २०६५, (कोषको अनुदान रु. ५० हजार) उपलब्ध गराइएको।

२०६५ पौष महिनासम्म संचालन हुने मेला महोत्सवका लागि नेपाल घरेलु तथा साना उद्योग महासंघ र नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघलाई अनुदान सहयोग उपलब्ध गराइएको थियो।

२). औद्योगिक मेला प्रदर्शनीमा लघु कोषबाट गरिएको सहयोग :-

क) राष्ट्रिय स्तरको प्रदर्शनका लागि दिईएको अनुदान :-

- राष्ट्रिय औद्योगिकप्रदर्शनी, २०६५ काठमाण्डौं भृकुटीमण्डपका लागि कोषबाट अनुदान :-रु. १०लाख

ख) क्षेत्रियस्तरको प्रदर्शनका लागि दिईएको अनुदान	:-	रु. १०,००,०००/-
▪ पुर्वाञ्चलको धरान महोत्सवका लागि	:-	रु. २५०,०००/-
▪ मध्यमाञ्चलको भक्तपुर महोत्सवका लागि	:-	रु. २५०,०००/-
▪ पश्चिमाञ्चलको वालिङ्ग महोत्सवका लागि	:-	रु. २५०,०००/-
▪ सुदूरपश्चिमाञ्चलको कन्चनपुर महोत्सवका लागि	:-	रु. २५०,०००/-
ग) बहु जिल्लास्तरको प्रदर्शनका लागि दिईएको अनुदान	:-	रु. ५,२५,०००/-
▪ तुलसीपूर महोत्सवका लागि	:-	रु. १,००,०००/-
▪ बुटवल महोत्सवका लागि	:-	रु. १,५०,०००/-
▪ दमक महोत्सवका लागि	:-	रु. ७५,०००/-
▪ दार्चुला महोत्सवका लागि	:-	रु. १,००,०००/-
▪ दोलखा महोत्सवका लागि	:-	रु. १,००,०००/-
ग) जिल्ला स्तरको प्रदर्शनका लागि दिईएको अनुदान	:-	रु. १,५०,०००/-
▪ खोटाङ्ग महोत्सवका लागि	:-	रु. ५०,०००/-
▪ पाँचथर महोत्सवका लागि	:-	रु. ५०,०००/-
▪ रसुवा महोत्सवका लागि	:-	रु. ५०,०००/-

लघु कोषको वैठकबाट स्वीकृत भएको जम्मा अनुदान रु. २६,७५,०००/- महोत्सवका लागि उपलब्ध गराईएको छ ।

बौद्धिक सम्पत्ति उपयोग क्षमता विकास कार्यक्रम :-

बौद्धिक सम्पत्तिका साधनहरू (पेटेन्ट, डिजाइन, ट्रेडमार्क, प्रतिलिपि अधिकार) को उपयोग गरेर लघु, घरेलु तथा साना उद्योगहरूको विकासमा टेवा पुऱ्याउने र देशको आर्थिक प्राविधिक विकासमा टेवा पुऱ्याउने उद्देश्यले लघु, घरेलु तथा साना उद्योग विकास कोषको आर्थिक सहयोगमा घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गत बौद्धिक सम्पत्ति उपयोग क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ । यस अन्तर्गत लघु, घरेलु तथा साना उद्यमी व्यवसायी तथा स्थानीय श्रष्टा वैज्ञानिकहरूलाई निम्न सेवा उपलब्ध हुनेछन् ।

- ❖ आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग
- ❖ बौद्धिक सम्पत्ति सम्बन्धि जानकारी
- ❖ ज्ञान र सीप वृद्धि सम्बन्धि क्रियाकलाप
- ❖ परामर्श सेवा

घरेलु तथा साना उद्योग विभागद्वारा विगत वर्षहरूमा गराइएका अध्ययन अनुसन्धान कार्यहरू

घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गत सञ्चालित तालिमलाई नतिजामूलक बनाउन आर्थिक वर्ष २०५६।५७ देखि विभिन्न प्रयासहरू गरिदै आएको छ । तालिमलाई बजार माग र स्थानीय सम्भाव्यताको आधारमा सञ्चालन गर्न बजार माग अध्ययन र औद्योगिक सम्भाव्यता अध्ययन गरी १० जिल्लामा अध्ययन गराइएको छ । त्यसैगरी विगतमा सञ्चालित तालिमका सबल तथा कमजोर पक्षको पहिचान गरी तालिममा देखिएका कमी कमजोरी हटाई यसलाई उद्देश्य तथा नतिजामूलक बनाउन गत वर्षहरूमा १५ जिल्लामा तालिमको प्रभावकारिता अध्ययन गराइएको छ । आर्थिक वर्ष २०५१।६० मा घरेलु तथा साना उद्योगहरूको वास्तविक सञ्चालन स्थिति पहिचान गरी उपयुक्त कार्यक्रम र रणनीति तय गर्न ३ जिल्लामा घरेलु तथा साना उद्योगको संचालन स्थिति अध्ययन कार्य सम्पन्न भइसकेको छ भने आर्थिक वर्ष २०६०।६१ मा ३ जिल्लामा उक्त कार्य गर्ने कार्यक्रम रहेको थियो । यसप्रकार आर्थिक वर्ष २०५६।५७ देखि २०६४।६५ सम्म गराइएका अध्ययन अनुसन्धान कार्य निम्न प्रकार छन् ।

क) औद्योगिक सम्भाव्यता अध्ययन :-

- १) मकवानपुर
- २) कास्की
- ३) बाँके

उक्त अध्ययनमा घरेलु तथा साना उद्योगको वर्तमान अवस्था, नयाँ उद्योग स्थापना गर्ने क्षेत्र तथा सम्भाव्यता, स्थानीय कच्चापदार्थको उपलब्धता आदिबारेमा विस्तृत विवरण समावेश छ ।

ख) घरेलु तथा साना उद्योगको सञ्चालन स्थिति अध्ययन :-

- १) धनुषा
- २) ललितपुर
- ३) दाङ्ग

ग) सीपमूलक तालिमको बजार माग अध्ययन :-

निम्न जिल्लाहरूमा सीपमूलक तालिमको बजार माग अध्ययन गरिएको छ ।

- १) काठमाडौं
- २) ललितपुर
- ३) भक्तपुर
- ४) चितवन
- ५) पर्सा
- ६) पाल्पा
- ७) नवलपरासी

यस बजार माग अध्ययनमा जिल्लामा सीपमूलक तालिमको अवस्था, स्थानीय स्तरमा उपलब्ध कच्चापदार्थ, सीपमूलक तालिमको माग र उत्पादित सामान बिक्री वितरणको लागि बजार सम्भावनावारेमा विस्तृत विवरण समावेश छ । यस अध्ययनबाट जिल्लामा सञ्चालन गरिने सीपमूलक तालिमलाई बजार मागमा आधारित बनाउन सघाउ पुग्न जाने देखिन्छ ।

यसको साथै आर्थिक वर्ष २०५८।५९ देखि हरेक जिल्लामा तालिमको बजार माग सर्भेक्षण/अध्ययन गराई, स्थानीय मागको आधारमा तालिम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

घ) सीपमूलक तालिमको प्रभावकारिता अध्ययन :-

विभाग अन्तर्गतका निम्न जिल्ला कार्यालयद्वारा सञ्चालित सीपमूलक तालिमको प्रभावकारिता अध्ययन गरिएको छ । स्वतन्त्र निकायद्वारा गराइएको उक्त अध्ययन अनुसार तालिमबाट उत्पादित जनशक्तिले निम्नानुसार रोजगारी प्राप्त गरेको पाइएको छ ।

तालिका नं. २२

सीपमूलक तालिमको प्रभावकारिता अध्ययन र रोजगारी स्थिति

क्र.सं.	जिल्ला	रोजगारी प्राप्त संख्या (प्रतिशतमा)
१	मोरङ्ग	४०.४६
२	रुपन्देही	४५.५४

३	सप्तरी	३५.१२
४	काभ्रे	३२.६०
५	सुनसरी	५५.६०
६	कैलाली	२५.००
७	कपिलवस्तु	२०.००
८	बर्दिया	१९.३२
९	सिराहा	३३.००
१०	रौतहट	१८.३०
११	दाङ्ग	३०.५०
१२	पर्सा	५०.००
१३	धनुषा	५८.८१
१४	कास्की	५१.२०
१५	सर्लाही	७५.००
१६	मकवानपुर	५२
१७	पाल्पा	४६.५७

माथिको तालिकामा देखाईएको रोजगारी प्रतिशतमा सीपमूलक तालिम पश्चात् सोही विषयमा स्वरोजगारी वा ज्याला रोजगारी गर्ने संख्या समावेश गरिएको छ भने तालिम लिई आफ्नै परिवारको वा अरुसाग ज्याला नलिई गरिएको कार्यको गणना गरिएको छैन ।

घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गत सञ्चालित छालावस्तु प्रवर्द्धन आयोजनाद्वारा सञ्चालित तालिमबाट सिर्जना भएको रोजगारी स्थितिको पनि अध्ययन गरिएको थियो । तालिम प्राप्त जनशक्तिमध्ये २३.५३ प्रतिशतले प्रत्यक्ष रोजगारी प्राप्त गरेको पाइएको छ । उपर्युक्त अध्ययनहरूबाट घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गतका निकायद्वारा सञ्चालित सीपमूलक तालिमको रोजगारी स्थिति, तालिमका सबल तथा कमजोर पक्षको पहिचान गरिएको छ । अध्ययनको निष्कर्ष तथा सुझाव अनुरूप विभागद्वारा विगतमा सञ्चालित तालिमलाई परिमार्जन गरी तालिमलाई बजार मागमा आधारित गराउँदै नतिजामूलक बनाउने प्रयास गर्दै आइएको छ ।

घरेलु र साना उद्योग सञ्चालन स्थिति सम्बन्धमा नमूनाको रूपमा पर्सा जिल्लामा अध्ययन गराइएको थियो । जस अनुसार आर्थिक वर्ष २०५६।५७ मा पर्सा जिल्लामा घरेलु र साना उद्योग दर्ता पश्चात् सञ्चालन भएको संख्या ३३ प्रतिशत पाइएको छ । आर्थिक वर्ष २०५८।५९ मा घरेलु तथा साना उद्योग विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट दर्ता भएका उद्योगहरूको वास्तविक स्थिति पत्ता लगाई उपयुक्त कार्यक्रम र रणनीति तय गर्न ललितपुर, धनुषा र दाङ्ग जिल्लामा घरेलु तथा साना उद्योगको संचालन स्थिति अध्ययन कार्य सम्पन्न गरिएको थियो । यसैगरी आ.ब. २०६५/०६६ मा मकवानपुर र पाल्पामा गरीएको अध्ययनको नतिजा माथि तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

व्यवसाय सम्बर्द्धन कार्यक्रम संचालन

घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गत संचालित व्यवसाय सम्बर्द्धन कार्यक्रम एउटा नयाँ व्यावसायिक कम्पनी सृजना गर्ने विल्कुलै भिन्न तरिका हो । यसले नयाँ उद्यमीहरूलाई कार्य गर्ने ठाँउ र सहयोगको वातावरण श्रृजना गरि विकसित र सफल उद्यमी तयार गर्दछ । सीप तथा नौलो व्यवसायिक योजना भएका तर आर्थिक तथा उचित वातावरणको अभाव भएका व्यक्तिहरूलाई **Incubation Center** मा राखी व्यवसायको पूर्ण विकासको लागि आवश्यक पर्ने पूर्वाधारहरू, वातावरण र चाहिने सबै खालका व्यवस्थापन, बजार विकास, वित्त व्यवस्था आदि विषयमा आवश्यक मद्दत गरिन्छ । व्यवसाय सम्बर्द्धन कार्यक्रमले नविन सोच र विचारलाई सक्षम र प्रतिस्पर्धि व्यावसायमा रूपान्तरण गराउने दृष्टिकोण राखेको छ । यसको मुख्य उद्देश्य नविनतम प्रविधि समेतको उपयोग गरेर उच्च मूल्यका बस्तु तथा सेवा उत्पादन गर्ने सृजनशील, प्रतिस्पर्धि र सक्षम व्यवसायी तयार पार्न सहयोग पुऱ्याउने रहेको छ । यस कार्यक्रमले व्यवसायिक प्रशिक्षार्थीहरूलाई निम्न लिखित सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्य रहेको छ ।

- ⇒ कार्यकक्ष र कम्प्युटर लगायत कार्यालय सम्बन्धी उपकरण एवं इन्टरनेट र संचार सुविधा ।
- ⇒ पूँजी व्यवस्थापन सम्बन्धि परामर्श
- ⇒ बजार व्यवस्थापन तथा लेखा सम्बन्धी प्रशिक्षण र परामर्श सेवा
- ⇒ प्राविधिक प्रशिक्षण, परामर्श, प्रयोगशाला प्रयोग र परिक्षण सम्बन्धी सुविधाको लागि सहयोग ।
- ⇒ व्यवसाय स्थापना सम्बन्धी कानूनी तथा प्रशासनिक सहायता ।
- ⇒ बौद्धिक सम्पत्ति संरक्षण सम्बन्धी परामर्श र सहयोग ।
- ⇒ सम्बर्द्धन अवधि पूरा भएपछि पनि सम्पर्क, अनुगमन, परामर्श र सहयोगको नियमित व्यवस्था ।

यसै संदर्भमा कार्यक्रमले खुला रूपमा आवाहन गरे अनुसार विभिन्न व्यवसायिक प्रशिक्षार्थीहरूले व्यावसायिक योजना सम्बर्द्धनका लागि आवेदन दिएकोमा हाल ६ जना व्यवसायिक प्रशिक्षार्थीहरूको व्यवसायिक योजना छानिएका छन् । यस कार्यक्रमसँग आवद्ध व्यवसायिक योजनाहरू यस प्रकार छन् :

१. “मातृभूमि चुलो जडान उद्योग”

यस उद्योगले दाउरा, त्रिकेट तथा कोइला वाट बल्ने ६ प्रकारका चुलोहरू उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखेको छ जुन आजको इन्धन अभावको अवस्थामा असाध्यै सान्दर्भिक उद्योग सावित हुन सक्नेछ ।

२. सुसाम फुड प्रोडक्ट्स

यस उद्योगले नेपाली भूमिमा धेरै मात्रामा उत्पादन हुने एक प्रकारको फल लप्सीवाट चकलेटको रूपमा उच्चस्तरको लप्सी क्यान्डी तथा अमलावाट अमला क्यान्डीहरू उत्पादन गरी विदेशमा समेत विक्री गर्ने लक्ष्य लिएको छ । जसले गर्दा विदेशी मुद्राको समेत आय हुन जाने सम्भावना प्रशस्त रहेको छ ।

३. अणिमा दृश्य सर्वेक्षण सेवा केन्द्र

यस उद्योगले विभिन्न सीप, कला, कौशलसँग परिचय गराउनका लागि बहुप्रविधिको उपयोग गरि आम संचारका माध्यमसम्म पुऱ्याउने लक्ष्य लिएको छ । देशको माग बमोजिम कृषि, उद्योग, घरेलु उत्पादन, शिक्षा, संचार र स्वास्थ्यको क्षेत्रमा भएको विकास, माग, र आवश्यकताहरूबारे वृत्तचित्र निर्माण तथा अन्य प्रविधि मार्फत सूचना प्रसार गर्ने यस उद्योगको मुख्य लक्ष्य रहेको छ ।

४. वेभ फ्यूजन नेपाल प्रा. लि

नेपाल सम्बन्धी सम्पूर्ण तथ्यहरू एउटै वेभसाइटबाट हेर्न मिल्ने गरि वेभसाइटको निर्माण गर्ने उद्देश्य यस उद्योगको रहेको छ जसले गर्दा सम्पूर्ण नेपालबारे चाहिने सत्य तथ्य सूचनाहरू एउटै वेभपेजमा उपलब्ध हुन सक्नेछ ।

५. श्री हिमालयन प्राकृतिक अग्रबत्ती उद्योग :-

यस उद्योगले नेपालमै उपलब्ध खेर गैरहेका वनस्पतिहरूको संकलन गरि अग्रबत्ती बनाउने उद्देश्य राखेको छ जुन अग्रबत्ती अन्य विदेशी अग्रबत्ती भन्दा सस्तो, बास्नादार, भिङ्गा तथा लामखुट्टे भगाउन समेत सहयोगी हुने छ भन्ने उहाँको व्यवसायिक योजनाको दावी रहेको छ ।

६. नलेज बेस्ड इंकुबेशन :-

यस व्यवसायले एउटा शैक्षिक वेभसाइट जुन कि नेपाल भरिका स्कूल तथा कलेजहरूको लागि एक पूर्ण इ कम्प्युनिटीको रूपमा विकसित हुन पुग्नेछ, बनाउने छ जसले आफ्नो कम्प्युनिटिका सदस्य स्कूल तथा कलेजवारे सम्पूर्ण जानकारी उपलब्ध गराउने छ ।

हाल यी संपूर्ण व्यवसायिक प्रशिक्षार्थीहरूको कार्यक्रमको सहयोगमा ठोस व्यवसायिक योजना तैयार भैरहेको छ । उनीहरूकै व्यवसायिक योजनाले मागे अनुसार उनीहरूलाई अधि बढ्न यस व्यवसायिक सम्बर्द्धन कार्यक्रमले मद्दत गर्नेछ ।

घरेलु तथा साना उद्योग प्रशिक्षण केन्द्र

परिचय :

नेपालमा वि.सं. १९९६ मा नेपाली कपडा र घरेलु इलम प्रचार अड्डाको स्थापनाबाट सीपमूलक तालिमको थालनी भएको हो । आर्थिक वर्ष २०१३/१४ मा घरेलु इलम केन्द्रको स्थापना भएपछि विभिन्न विषयको सीपमूलक तालिम प्रदान गर्न व्यवस्थित रूपमा प्रयास गरेको पाइन्छ । यसरी स्थापना भएको घरेलु इलम केन्द्र आर्थिक वर्ष २०२१/२२ देखि अञ्चल/केन्द्रमा परिणत गरिएपछि जिल्लास्तरमा विस्तार गरेको पाइन्छ । आर्थिक वर्ष २०२२/२३ मा घरेलु इलम केन्द्रलाई घरेलु तथा ग्रामीण उद्योग विभागको प्राविधिक प्रशिक्षण शाखाको रूपमा कायम गरियो । आर्थिक वर्ष २०४९/५० मा भएको संगठनात्मक पुनः संरचना अनुसार घरेलु तथा साना उद्योग विभागको प्राविधिक प्रशिक्षण शाखालाई विभाग अन्तर्गत घरेलु तथा साना उद्योग प्रशिक्षण केन्द्रमा परिणत गरी तालिमको प्रकृतिमा पनि समायोजन गरियो । जस अनुसार यस केन्द्रबाट लामो समयको तालिमको सट्टा बढीमा ६ महिना अवधिसम्मको व्यावसायमूलक सीप विकास तालिम र अन्य अल्पकालीन तालिम सञ्चालन गर्दै आइरहेको छ । आर्थिक वर्ष २०५६/५९ देखि विगतमा विभाग अन्तर्गत छुट्टै आयोजनाको रूपमा सञ्चालित छालावस्तु उत्पादन आयोजना, सेरामिक प्रवर्द्धन आयोजना र हाते कागज उत्पादन आयोजनालाई समायोजन गरी केन्द्रको पुनः संरचना गर्ने गरी कार्यक्षेत्र समेत बढाइएको छ । साथै आर्थिक वर्ष २०५९/६० देखि विभाग अन्तर्गतको तयारी पोशाक सिलाई प्रशिक्षण केन्द्रलाई समेत यसैमा गाभिएको छ ।

उद्देश्य :

सीपमूलक तालिमको माध्यमबाट देशमा विद्यमान बेरोजगारी, अर्ध बेरोजगारीको समस्या समाधान गर्ने एवं स-साना स्तरका घरेलु र साना उद्योगको विकासमा सहयोग पुर्याउने यस केन्द्रको प्रमुख उद्देश्य हो ।

केन्द्रबाट सम्पादन गरिने कार्यहरु :-

- (क) विभिन्न किसिमका सीपमूलक तालिम प्रदान गर्ने ।
- (ख) सीपमूलक तालिम लिएका व्यक्तीहरुलाई रोजगार प्राप्त गर्नमा सघाउने ।
- (ग) तालिम प्राप्त व्यक्तिलाई कर्जा उपलब्ध गराई आयमूलक कार्यमा लाग्न सहयोग पुर्याउने ।
- (घ) आयमूलक क्रियाकलापमा संलग्न व्यक्तीहरुको सीप अभिवृद्धि गर्ने ।

घरेलु तथा साना उद्योग प्रशिक्षण केन्द्रको आ.व. २०६४/६५ को वार्षिक लक्ष्य तथा प्रगति विवरण

क्र.सं.	विवरण	इकाई	आ.व. २०६४/६५ को वार्षिक			
			लक्ष्य	प्रगति		
				महिला	पुरुष	जम्मा
१	सीप विकास तालिम (साधारण र एडभान्स)	जना	४००	३४३	७३	४१६
२	सहभागितामूलक सीप विकास तालिम	जना	५००	६०५	०	६०५
३	वस्तुगत तालिम					
	➤ हातेकागज	जना	३०	१८	१२	३०
	➤ छालावस्तु	जना	६०	५४	९	६३
	➤ सेरामिक	जना	४५	२०	३२	५२
	➤ तयारी पोशाक	जना	२००	३२८	७	३३५
४	उच्चमशीलता विकास तालिम	जना	१००	८०	२०	१००
५	मेला प्रदर्शनी	पटक	२			२
६	पाठ्यक्रम विकास तथा तालिम प्रभावकारित अध्ययन	वटा	३			२
७	प्राविधिक परामर्श तथा गुणस्तर सुधार	आ.अ.	१०			११
८	प्रशिक्षक प्रशिक्षण	जना	१०			१२
९	अनुगमन	पटक	-			-
१०	माग सर्वेक्षण	पटक	१			१
११	प्रशिक्षार्थी अध्ययन भ्रमण	पटक	३			३
१२	कार्यक्रम तथा संगठन सुधार	पटक	१			१

कार्यक्रमको संक्षिप्त परिचय:

आर्थिक वर्ष २०६४/६५ मा यस प्रशिक्षण केन्द्रको नाममा स्वीकृत कार्यक्रम मध्ये तयारी पोशाक, हातेकागज, सेरामिक, छाला तथा औद्योगिक प्रवर्द्धन कार्यक्रमको लागि बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ। ती कार्यक्रमहरूको विस्तृत विवरण निम्न प्रकार छ :-

(क) तयारी पोशाक प्रवर्द्धन कार्यक्रम

नेपाली तयारी पोशाक उद्योगको प्रविधि सुधार गर्न जापान सरकारको अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग संस्था (जाइका) को आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा तयारी पोशाक आयोजनाको स्थापना २०३७ सालमा भएको हो। २०४३ सालमा आयोजनाको अवधि पूरा भएपछि आयोजनाले गार्मेन्ट उद्योगहरूको विकासमा योगदान पुऱ्याउन सक्ने कुरालाई मध्यनजरमा राखी नेपाल सरकारले आफ्नै स्रोतमा यो आयोजना सञ्चालन गर्दै आएको छ। यस आयोजनाबाट उत्पादित जनशक्तिहरूले गार्मेन्ट उद्योगहरूमा सजिलै काम पाउन सक्नु भन्ने उद्देश्यले २०५२ सालमा नेपाल सरकार र नेपाल तयारी पोशाक उद्योग संघ बीच सम्झौता भई हालसम्म यो आयोजना उक्त संघको समेत सहयोगमा सञ्चालन हुँदै आएको छ। आर्थिक वर्ष २०५९/६० देखि यस आयोजनालाई घरेलु तथा साना उद्योग प्रशिक्षण केन्द्रमा गाभिएको छ।

(ख) हातेकागज प्रवर्द्धन कार्यक्रम

नेपाली हातेकागज परम्परादेखि चल्दैआएको एउटा महत्वपूर्ण घरेलु उद्योग हो। यसलाई जापानी प्रविधिबाट कागज उत्पादनमा सुधार ल्याउन २०३७ सालमा घरेलु तथा ग्रामीण उद्योग विभाग र जापान सरकारको जाइकासाग सम्झौता भई तयारी पोशाक तथा हातेकागज आयोजनाको स्थापना भयो। आयोजना अवधि पूरा भएपछि २०४३ सालमा यो आयोजना घरेलु तथा साना उद्योग विभागमा हस्तान्तरण भएको हो। आर्थिक वर्ष २०५८/५९ देखि यो आयोजना खारेज भई घरेलु तथा साना उद्योग प्रशिक्षण केन्द्र अन्तर्गत हातेकागज प्रवर्द्धन कार्यक्रमको रूपमा सञ्चालन हुँदै आएको छ।

नेपालको हिमाली तथा पहाडी क्षेत्रमा पाइने लोक्ता तथा अन्य रेशाजन्य बोटबिरुवाहरूलाई कच्चा पदार्थको रूपमा प्रयोग गरी उत्पादन गरिँदै आएको नेपाली कागजको स्वदेशी तथा विदेशी बजारमा पहुँच बढाउन उत्पादन प्रक्रियामा नयाँ प्रविधिको प्रयोग गरि स्थानीय रोजगारीको अवसर उपलब्ध गराउनका साथै स्थानीय जनताको आय आर्जनमा सघाउ पुऱ्याउने यस कार्यक्रमको उद्देश्य रहेको छ।

(ग) सेरामिक प्रवर्द्धन कार्यक्रम

नेपालमा परम्परागत माटोका सामान बनाउने पेशामा संलग्न व्यावसायीहरूलाई आधुनिक प्रविधिबारे सीप प्रदान गरी सेरामिक उद्योग स्थापनाको विस्तारबाट यस क्षेत्रको रोजगारीको अवसरमा वृद्धि गरी आय आर्जन बढाउने लक्ष्य राखेर सन् १९८४ अप्रिलदेखि सेरामिक प्रवर्द्धन आयोजनाको सुरुवात भएको हो। यो आयोजना नेपाल सरकार र संघीय गणतन्त्र जर्मन सरकारको द्विपक्षीय सम्झौता अनुसार चरणबद्ध रूपमा १९८४ देखि १९९५ सम्म संचालनमा रह्यो। तत्पश्चात् जर्मन सरकारबाट १९९८ सम्म तालिम कार्यक्रममा थप सहयोग प्राप्त भएको थियो। यो आयोजना जर्मन सरकार (GTZ) को सहयोगमा घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गत सञ्चालन भएको थियो।

यस आयोजनाको विभिन्न अवधिहरूमा अनुसन्धान गरिएका आधुनिक प्रविधिहरूको विस्तार गर्न र दक्ष जनशक्ति तयार गर्न लामो तथा छोटो अवधिको तालिम सञ्चालन गरी उद्योग प्रवर्द्धनका कार्यहरू गरिएको थियो। जसबाट भक्तपुर क्षेत्रमा २० वटा आधुनिक सेरामिक उद्योगहरू स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका छन् भने तालिमतर्फ महिला तथा पुरुष गरी ३० जिल्लामा १,६३९ जनाले तालिम प्राप्त गरी सेरामिक सम्बन्धी विषयमा दक्ष भएका छन्।

यस आयोजनाबाट निजी स्तरमा स्थापित सेरामिक उद्योगहरूलाई प्रविधि विस्तार तथा परामर्श सेवा उपलब्ध गराउनु आएको छ भने तालिम प्राप्त प्रशिक्षार्थीहरूको अनुगमन गर्ने कार्य पनि हुँदै आएको छ। आर्थिक वर्ष २०५८/५९ देखि यस आयोजनालाई खारेज गरी आयोजनाले गर्ने सम्पूर्ण कार्यहरू घरेलु तथा साना उद्योग प्रशिक्षण केन्द्र अन्तर्गत सेरामिक प्रवर्द्धन कार्यक्रमको नामबाट सञ्चालन भइरहेको छ।

नेपालमा परम्परागत रूपमा कार्यरत कुमालेहरूलाई माटोको भाडा बनाउने उपयुक्त प्रविधिबारे जानकारी दिलाएर तिनीहरूको उत्पादकत्व एवं गुणस्तर सुधार गरी आयस्तरमा वृद्धि गर्ने र सेरामिक सम्बन्धी तालिमको माध्यमबाट दक्ष जनशक्ति उत्पादन गरी रोजगारी सिर्जना एवं सेरामिक उद्योगको प्रवर्द्धन गर्ने यस कार्यक्रमको उद्देश्य रहेको छ।

(घ) छालावस्तु प्रवर्द्धन कार्यक्रम

छाला र छालावस्तु उद्योगहरूको विकास तथा प्रविधिमा सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले उद्योग मन्त्रालय अन्तर्गत विश्व वैङ्ग, औद्योगिक विकास आयोजनाको प्राविधिक ऋण सहयोगमा छाला उद्योग समन्वय इकाईको रूपमा २०३९ सालमा यो आयोजना सुरु भएको हो। छाला तथा छालावस्तुप्रति बढ्दै गएको आकर्षणलाई मध्यनजर राखी आर्थिक वर्ष २०४८/४९ देखि यस आयोजनाबाट विपन्न वर्गका लागि आय आर्जनमा सहयोग पुऱ्याउन सीपमूलक तालिम सञ्चालन गर्दै आएको छ। आर्थिक

वर्ष २०५८।५९ देखि यस आयोजनालाई खारेज गरी आयोजनाले गरेको सबै कार्य घरेलु तथा साना उद्योग प्रशिक्षण केन्द्र अन्तर्गत छालावस्तु प्रवर्द्धन कार्यक्रमको रूपमा सञ्चालन हुँदै आएको छ ।

यस कार्यक्रमको उद्देश्य देहायबमोजिमको रहेको छः-

- (क) छालावस्तु उत्पादन तालिमको माध्यमबाट यस क्षेत्रमा दक्ष जनशक्ति उत्पादन गरी छालावस्तु उद्योगको प्रवर्द्धनमा सहयोग पुर्याउने ।
- (ख) छालावस्तु उत्पादन सम्बन्धी प्राविधिक परामर्श तथा सहयोगको माध्यमबाट स-साना व्यवसाय सञ्चालन गर्न सहयोग पुर्याउने ।

जीउंदै मर्याको भनी नाम कस्को,
उद्यम बिना बित्दछ काल जसको ।

आदिकवि भानुभक्त आचार्य

बन्दी प्रशिक्षण कार्यक्रम

नेपाल सरकारको जेल सुधार योजना मुताबिक घरेलु तथा साना उद्योग विभाग अन्तर्गत केन्द्रीय कारागार काठमाडौं तथा भुपा, कास्की र पाल्पा कारागारमा तालिम केन्द्रहरू खोली कपडा बुनाई तथा रंगाई सम्बन्धी तालिम दिइदै आएको छ जसको उद्देश्य विभिन्न प्रकारका अभियोगमा लामो अवधिको जेल जीवन बिताउनुपर्ने बन्दीहरूले जेलभित्र बसेको अवधिमा सीपमूलक तालिम प्राप्त गरी जेल जीवनको समाप्ति पश्चात् स्वावलम्बी बन्न सक्नु भन्ने रहेको छ । यसै कार्यक्रम अन्तर्गत केन्द्रीय कारागार कारखाना काठमाडौंका पुरुष बन्दीहरूलाई उपयुक्त अनुसार तालिम दिई उत्पादन कार्यमा समेत सरिक गराइन्छ भने महिला बन्दीहरूका बन्दीहरूलाई सिलाई, बुनाई सम्बन्धी तालिम दिइन्छ । यस कारखानाले पुरुष बन्दीहरूलाई टेक्सटाइल (कपडा बुनाई र रंगाई) विषयको एक वर्षे तालिम दिई तत्पश्चात् उत्पादन कार्यमा संलग्न गराउने महिला बन्दीहरूको लागि एक वर्षे सिलाई एवं बुनाई तालिम दिने गरिएको छ । कारागारहरूमा सञ्चालित तालिमको विवरण निम्न तालिका नं. २४ र २५ मा देखाइएको छ ।

तालिका नं. २४

कारागार कारखानाहरूद्वारा बन्दी प्रशिक्षण कार्यक्रम

क्र.सं.	कारागारको नाम	तालिम प्राप्त गर्ने प्रशिक्षार्थी संख्या				
		आ.व. २०६०/६१	आ.व. २०६१/६२	आ.व. २०६२/६३	आ.व. २०६३/६४	आ.व. २०६४/६५
१	केन्द्रीय कारागार कारखाना, काठमाडौं	३५	३५	३६	३४	३३
	जम्मा	३५	३५	३६	३४	३३

आर्थिक वर्ष २०१६/१७ देखि २०६३/६४ को अन्त्यसम्म पुरुष बन्दीतर्फ २,७३५ र महिलातर्फ २७४ समेत जम्मा ३,००९ जनालाई उपर्युक्त तालिम तथा उत्पादन कार्यमा संलग्न गराई सकिएको छ । माथिको तालिकामा केन्द्रीय कारागार कारखानामा रहेका बन्दीहरूलाई आ. व. २०६०/६१ देखि आ. व. २०६४/६५ सम्म प्रदान गरिएको तालिमको संख्यात्मक विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । बन्दीहरूले तालिम अवधिभर मासिक तालिम भत्ता र उत्पादन कार्यमा संलग्न बन्दीले कामदार ज्याला तथा उत्पादित वस्तु मूल्याङ्कन अनुसारको ज्यालाका साथै प्रत्येक वर्ष काम गरेको अवधिको साठी दिनका दरले नियमानुसार कैद माफी पाउने व्यवस्था रहेको छ ।

केन्द्रीय कारागार कारखानाको बन्दी तालिम तथा उत्पादन विवरण

क्र.सं.	कार्यक्रम	आर्थिक वर्ष				
		२०६०/६१	२०६१/६२	२०६२/६३	०६/३१/६४	०६/४/६५
१	बन्दी तालिम	३५	३५	३६	३४	३३
	(क) पुरुष	३५	३५	३६	३४	३३
	(ख) महिला	-	-	-	०	०
२	कपडा उत्पादन (रु.)	२०५४७००	३३०५३००	२६४०८९८	२५२९६००	२४०६५००
३	बिक्री (रु.)	२३९४०८०	२०८६५००	२६५७४४४	२०५५५००	२३८९५००

माथिको तालिकामा केन्द्रिय कारागारमा रहेका बन्दीहरुलाई आ. व. २०६०/६१ देखि आ. व. २०६४/६५ सम्म प्रदान गरिएको तालिमको संख्यात्मक विवरण र उत्पादित कपडा र सो को बिक्री मूल्य प्रस्तुत गरिएको छ । आ.व. २०६४/६५ मा तालिम प्राप्त ३३ जना पुरुष बन्दीहरु मध्ये २६ जना जनजाति, ४ जना दलित र ३ जना अन्य रहेका छन् । यस कारखानाले तन्ना, पर्दा, सारी, सटिङ्ग, पप्लीन तथा अन्य आकर्षक डिजाइन र रंगको सुतीकपडा उत्पादन गर्नुको साथै ग्राहकको चाहना अनुरूपको नमूना बमोजिम रंग तथा डिजाइनको सुतीकपडा अर्डरमा पनि तयार गर्ने गर्दछ ।

केन्द्रीय कारागार कारखानाले निम्न सेवा प्रदान गर्दछ:

- (क) जेल सुधार योजना अनुसार बन्दीहरुका लागि टेक्सटाइल विषयको तालिम दिने र तत्पश्चात् उत्पादन कार्यमा संलग्न गराउने ।
- (ख) ग्राहकको माग तथा चाहना अनुसारको सुतीकपडा उत्पादन गर्ने ।
- (ग) उत्पादित सुतीकपडा थोक तथा खुद्रा बिक्री वितरण गर्ने ।

नोट :- कारखानाबाट उत्पादित कपडा व्यापारिक उद्देश्यबाट सञ्चालित संघ, संस्था, व्यापारीवर्गको थोक खरिदमा १० प्रतिशत छुटको पनि व्यवस्था छ ।

हस्तकला प्रवर्द्धन इकाई

नेपालको परम्परा र संस्कृतिमा आधारित हस्तकला डिजाइन र मोडेलको विकास गरी हस्तकलाका उत्पादनहरूको निकासी प्रवर्द्धनमा सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले यस इकाईको स्थापना २०२४ सालमा भएको हो । २०३९ सालदेखि तम्मा, शिल्ड र टूफी उत्पादन समेत सुरु गरेको यो इकाई २०४९ सालदेखि घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय ललितपुरमा गाभिई सञ्चालन हुदै आएको छ । यस इकाईका मुख्य मुख्य कार्यहरू निम्न प्रकार छन् ।

- (क) हस्तकला सम्बन्धी डिजाइनको विकास गरी वितरण गर्ने ।
- (ख) हस्तकलाका उत्पादनमा प्रयोग हुने औजारहरूको डिजाइनहरू सुधार गर्ने ।
- (ग) व्यावसायिक उत्पादनको लागि नयाँ हस्तकला डिजाइनहरू उपलब्ध गराउने ।
- (घ) तम्मा, शिल्ड र टूफीहरू उत्पादन गर्ने ।
- (ङ) हस्तकला सम्बन्धी सीपमूलक तालिम प्रदान गर्ने र त्यस्ता तालिम प्रदान गर्ने अन्य निकायहरूलाई सहयोग गर्ने ।

यस इकाईबाट आर्थिक वर्ष २०६०।६१ देखि २०६४।६५ सम्म उत्पादन गरेका कामको विवरण निम्न तालिका नं. २६ मा दिइएको छ ।

तालिका नं. २६

हस्तकला प्रवर्द्धन इकाईको प्रगति विवरण

क्र.सं.	कार्यक्रम	संख्यात्मक विवरण				
		आ.व. २०६०।६१	आ.व. २०६१।६२	आ.व. २०६२।६३	आ.व. २०६३।६४	आ.व. २०६४।६५
१	हस्तकला मोडेल तयारी (थान)	-	-	-	-	०
२	हस्तकला डिजाइन विकास तथा वितरण	४० थान	३९ थान	२३	३२ थान	४५ थान
३	डिजाइन पुस्तिका छपाई	-	-	-	-	०
४	नमूना प्रदर्शनी तथा सञ्चालन	-	-	-	-	०
५	विभूषण उत्पादन (रु. हजारमा)	३४६६	३८४०	३३९८.७	१०९४.९	१८१०.२८७
६	पट्टिका (फिटमा)	५४७८	१२१०३.६	१११९९	३५६०	०

